

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HISTORIE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Život Prince Philipa, vévody z Edinburghu

Baranová Lucie

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.

Plzeň 2022

Čestně prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Plzni 2022

PODĚKOVÁNÍ

Největší poděkování patří vedoucímu práce PhDr. Miroslavu Breitfelderovi, Ph. D. za všechny rady, přístup a pomoc při konzultacích probíhajících v průběhu psaní této práce.

Dále děkuji Mgr. Ladislavu Špačkovi za poskytnutí přínosných informací, za rozhovor a vstřícný přístup.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce shrnuje život prince Philipa, vévody z Edinburghu, nejdéle sloužícího prince manžela v britské historii. Princ Philip byl manželem královny Elizabeth, královny Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Jeho život byl plný cestování a povinností spjatých se členy královských evropských rodin. Byl jedním z nejpracovitějších členů a interesoval se v charitativní činnosti, ve sportu, v ochraně životního prostředí a především v rozvíjení potenciálu mladých lidí. Cílem této práce je vytvořit souvislou biografii prince s ohlédnutím na jeho zanechaný odkaz nejen britský, ale i český. Práce je sestavena hlavně ze zdrojů z anglické literatury, z archivů britských novin a zpravodajských internetových zdrojů a také z orálních pramenů.

ABSTRACT

This bachelor thesis summarizes the life of Prince Philip, Duke of Edinburgh, the longest-serving Prince Husband in British history. Prince Philip was husband of Her Majesty Queen Elizabeth, Queen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. His life was full of travel and responsibilities connected with members of the royal European families. He was one of the hardest working members and his activities were involved in charitable activities, sports, environmental protection and, above all, in developing the potential of young people. The aim of this work is to create a continuous biography of the prince, taking into account his abandoned legacy not only British but also Czech. The work is composed mainly of sources from English literature, from archives of British newspapers and internet news sources, and also from oral sources.

KLÍČOVÁ SLOVA

Princ Philip, královna Elizabeth, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, monarchie, královské povinnosti

KEY WORDS

Prince Philip, Queen Elizabeth, The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, monarchy, royal duties

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. PRINCŮV PŮVOD.....	10
2. DĚTSTVÍ A DOSPÍVÁNÍ.....	11
2.1 RANÉ DĚTSTVÍ.....	11
2.2 VZDĚLÁNÍ.....	12
2.3 GORDONSTOUNSKÉ ČASY	13
2.4 ŠKOLNÍ LÉTA VE STÍNU RODINNÝCH ZTRÁT.....	13
3. VÁLKA NA MOŘI	14
4. PRINC A PRINCEZNA	15
4.1 LÁSKA JAKO Z ROMÁNŮ	15
4.2 SVATBA.....	17
4.3 NEJŠŤASTNĚJŠÍ OBDOBÍ	18
5. ŽIVOT V ÚSTRANÍ	18
5.1 NOVÁ DYNASTIE.....	19
5.2 NOVÝ SMYSL	20
6. RODINNÝ ŽIVOT.....	23
7. PRACOVNÍ POVINNOSTI.....	27
7.1 JEHO KRÁLOVSKÁ VÝSOST	27
7.2 ZAHRANIČNÍ CESTY	29
7.2.1 NÁVŠTĚVA ČESKÉ REPUBLIKY	30
7.3 PATRONÁTY A ORGANIZACE	32
7.3.1 PROJEKT A CENA VÉVODY Z EDINBURGHU	34
7.3.1.1 HISTORIE	34
7.3.1.2 NÁPLŇ A FUNGOVÁNÍ	34
7.3.1.3 ABSOLVENTI.....	35
7.3.1.4 PROJEKT A CENA VÉVODY Z EDINBURGHU V ČESKÉ REPUBLICE	36
7.3.2 MEZINÁRODNÍ JEZDECKÁ FEDERACE	36
7.3.3 SVĚTOVÝ FOND NA OCHRANU PŘÍRODY	37
8. ODKAZ.....	38
9. ZÁVĚR	42
RESUMÉ	43
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	44
SEZNAM PŘÍLOH	49
PŘÍLOHY	50

ÚVOD

Spojené království Velké Británie a Severního Irska patří mezi nejvyspělejší země světa. Je konstituční monarchií, v jejímž čele stojí britská královna Elizabeth II. už od roku 1952. Je nejdéle panujícím monarchou v britské historii a i přes svůj vysoký věk stále vykonává své královské povinnosti. Věrně po jejím boku stál princ Philip, vévoda z Edinburghu, až do své smrti v roce 2021. Nejen královna, ale i její muž drží v historii rekord jako nejdéle sloužící princ manžel. Právě jemu, jeho životu a práci se bude věnovat tato bakalářská práce.

Důvod, proč jsem si jako téma své kvalifikační práce vybrala právě Jeho královskou Výsost, je vcelku jednoduchý. O britskou historii a královskou rodinu se zajímám už delší dobu. Je to oblast, která je mi blízká, a po zjištění, že bych tento svůj zájem mohla nějak začlenit do své práce a studia, jsem neváhala a vybrala si zpracování života nedávno zesnulého prince Philipa, jenž byl vždy mým oblíbeným členem instituce jménem monarchie.

Mým záměrem je podat čtenáři ucelenou biografii vévodova života, od jeho komplikovaného původu, přes školní léta a rodinný život až po jeho celoživotní pracovní povinnosti. Je fascinující, že princ byl širokou veřejností známý díky své rebelii, nevhodným poznámkám a oddané službě své ženě. Tato kontrastní trojice popisující jeho osobnost je výstižná, ale zdaleka nedostačující. Právě proto se tato práce bude snažit zaměřit na jeho charakter a faktory, které ho formovaly a měly později vliv nejen na jeho pohled na svět, ale také na výchovu, kterou praktikoval na své děti. Dále se budu snažit podat přehled a souhrn všech jeho pracovních povinností, všeho, co ho jako vysoce postaveného člena monarchie přežívajícího v moderním světě neminulo. Právě jeho zanechaná práce je často opomíjena, a proto se budu zabývat nejen povinnostmi v britské monarchii, ale budu věnovat pozornost i těm princovým krokům, jež nějak ovlivnily Českou republiku. V neposlední řadě bych ráda prozkoumala Philipův zanechaný odkaz jak britský, tak český.

Při psaní hodlám čerpat z různých typů pramenů, převážně cizojazyčných. Na tomto základě jsou také vlastní jména ponechána v původním znění z důvodu ucelenosti. Z odborné literatury hodlám prozkoumat jak české, tak anglické knihy. V českém jazyce existuje přímo o vévodově životě pouze několik exemplářů ucelených biografií, v anglickém jazyce je jich více, ale ne o tolik. Princovi se ve svých knihách věnoval hlavně jeho životopisec Gyles Brandreth narozený roku 1948, jenž se s ním osobně znal, a jeho dvě knihy *Philip a Alžběta* a *Philip: The Final Portrait* doprovází rozhovory s různými členy královské rodiny včetně samotného prince Philipa. První výše zmíněná kniha je přeložena do češtiny a věnuje se manželství mezi Elizabeth a Philipem, druhá je k zakoupení pouze v originálním znění. Dále využiji pohled na jeho život od spisovatele Philipa Eadea, dostupný také jen v originále, nebo do češtiny přeloženými knihami od britského historika Roberta Laceyho, který se na královskou rodinu zaměřuje.

Ke zpracování také využiji archivní prameny dostupné k zakoupení online z *British Newspaper Archive* a z královského archivu fotografií. Ostatní typy archiválií jsou o princovi prozatím ještě veřejnosti nedostupné. K materiálům z *London Metropolitan Archives* jsem se nedostala. K ostatním královským archiváliím z jejich archivů jsem nezískala přístup. Závěť prince Philipa bude rovněž dostupná až za několik desítek let. V českých archivech je dostupných pouze pár analogových fotografií ze 40. a 50. let, které jsem se nakonec rozhodla nevyužít a nahradila je v příloze fotografiemi z oficiálního královského archivu.

Mnoho doplňujících informací plánuji získat z internetových zdrojů, převážně z oficiálních stránek královské rodiny a z těch informačních, například *BBC*, *iNews* či *The Guardian*. Mým cílem bylo mít většinu internetových zdrojů z oficiálních zpravodajů a článků, v nichž se nejedná o bulvární plátky, nýbrž online novinové články dostupné světové veřejnosti. Čerpala jsem také z dostupných video záznamů a oficiálních přenosů, například pro části věnované princově pohřbu. V souladu s nimi jsem se jako další zdroj rozhodla využít oficiální stránky královské rodiny na sociálních sítích, jež často obsahují nejčerstvější novinky či nezveřejněné starší zprávy či fotografie se zajímavostmi, které jsou k dostání pouze tam.

Snažila jsem se také využít možnosti zdrojů orální historie. Do závěru jsou také začleněna vyjádření nejbližších členů královské rodiny a vévodových příbuzných.

Tato práce je kombinací výše uvedených zdrojů, z nichž se u převážné většiny jedná o vlastní překlad autorky z originálního znění v anglickém v jazyce. Na základě stanovených cílů je rozdělena do osmi kapitol rozčleněných pro větší přehlednost do podkapitol. Práce je doplněna rovněž o obrazovou přílohu, rejstřík princových aktivit a také o oficiální reakci na dopis, jež jsem zaslala do Buckinghamského paláce, adresovaný královně s vyjádřením podpory jí i celé její rodině. Během dvou měsíců jsem na něj dostala odezvu adresovanou z Balmoralu, letního sídla jejího Veličenstva, podepsanou její dvorní dámou. Tento dopis z Anglie je rovněž zahrnut do příloh.

1. PRINCŮV PŮVOD

Evropské panovnické rody, ať už bývalé či současné, to mají oproti ostatním rodinám s nešlechtickým původem dosti jiné. Když pomineme všechny povinnosti, styl života a pravidla je svazující, zůstane nám jedno velké komplikované téma. Příbuzenstvo.

Jak vypráví Pan Špaček ze svého setkání s královnou Elizabeth, která na jeho otázku týkající se nejtěžší části její výchovy odpověděla se smíchem: „*Rozhodně genealogie, pamatovat si, kdo je můj bratranec a sestřenice, ty rody a rodokmeny. Ano, to bylo rozhodně nejtěžší.*“ (Rozhovor s Mgr. Ladislavem Špačkem, bývalým tiskovým mluvčím prezidenta Václava Havla, ze dne 5. 5. 2021, záznam v archivu autorky.)¹

Rodový původ prince Philipa netvoří výjimku. S královnou Alžbětou, jeho ženou a celoživotní láskou, byli ostatně vzdálení bratranec a sestřenice. Jejich společné kořeny jsou ukotveny ve Velké Británii u královny Victorie, ne nadarmo přezdívané evropské babičky. Od ní pramení společné kořeny Philipa a Alžběty. Victorie a princ Albert společně přivedli na světlo světa celkem devět dětí. Každé z nich nakonec zanechalo potomky v různých koutech Evropy. Princezna Alice, třetí potomek britské královny, se roku 1862 vdala na Ludvíka z Hesenska-Darmstadtu, později titulovaného Ludvíka IV. z Hesenska a Porýní. Ti spolu počali sedm dětí a nejstarší dcera Victoria se stala oblíbenkyní své jmenovkyně, královny Victorie. Pod jejími ochrannými křídly se vdala za bratrance Luise Battenberga, syna prince Alexandra Hesenského. Právě této dvojici se narodila budoucí princezna řecká, matka prince Philipa, princezna Alice pojmenovaná po své již zesnulé babičce.²

Alice se narodila na Windsorském zámku 25. února 1885. Dle vyprávění byla nádherným miminkem, které vyrostlo v krásnou a půvabnou dospělou ženu s jedinou vadou. Sluchové omezení vnímání světa se podepsalo na jejím pozdějším životě, i když se naučila postupem času odezírat ze rtů dokonce v několika jazycích. Asi jako většina dětí tehdejší doby, Alice ani její tři sourozenci, Louise, bratři Georgie a Dickie, přičemž oba byli velmi významnou součástí Philipova života, netrávili moc času s rodiči. To bohužel poznamenalo i výchovu budoucího prince. Po smrti královny Victorie na trůn usedl Edvard VII. Korunovace měla proběhnout 26. června 1903. Právě na této slavné události 20. století se seznámila Alice s budoucím manželem, princem Andrewem, mladším bratrem řeckého korunního prince Konstantina. I přes odložení korunovace ze zdravotních důvodů zůstal mladý pár na dvoře déle a láska mohla rozkvést.³

Ačkoliv byl Andrew, rodinou označovaný Andrea, řeckým princem, genetický původ si nesl z Německa, Dánska, Holandska a Ruska. Po osvobození Řecka z turecké nadvlády v polovině 19. století na tamní trůn usedá jako první Ota Bavorský. Poté ho po abdikaci střídá Vilém, mladší syn dánského krále Kristiána IX. Ten vládl pod panovnickým jménem George I. až do atentátu v roce 1913 a se svou manželkou Olgou, vnučkou cara Mikuláše I., byli rodiči právě Andrea, narozeného jako předposlední dítě 2. února 1882.⁴

¹ Rozhovor s Mgr. Ladislavem Špačkem, bývalým tiskovým mluvčím prezidenta Václava Havla, ze dne 5. 5. 2021, záznam v archivu autorky.

² LACEY, Robert. *The Crown: Podrobná historie*. Praha: Dobrovský s.r.o. v edici Knihy Omega, 2018. ISBN 978-80-7390-990-1. Obrazová příloha.

³ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 31-32.

⁴ Tamtéž s. 34-36.

Znovu se Alice s Andreou setkali už na druhé korunovaci 9. srpna 1902. Láska už byla v takové fázi, že se 7. října 1903 vzali. Postupem času se jim narodily čtyři dcery, Margarita (1905-1981), Theodora (1906-1969), Cecile (1911-1937) a Sophie (1914-2001). V březnu 1913 byl spáchán atentát na krále George I. a na trůn usednul Andreův bratr, Konstantin I. Během první světové války zůstalo Řecko neutrální. Během ní v britské admirální radě rezignoval na post prvního člena Ludvík z Battenbergu, Philipův děd, vzhledem ke svým silným německým kořenům. Ostře proti němu tehdy vystoupil právě Winston Churchill. Německé geny v britské královské rodině ovšem byly nepopiratelné, a tak se právě v roce 1917 rozhodl král George V. s Elizabethinou babičkou, královnou Mary, po boku přejmenovat dynastii Sasko-Kobursko-Gothajskou na dynastii rodu Windsorů, která vládne v Británii dodnes. Andrea byl roku 1916 diplomaticky vyslán do Londýna a Paříže, aby se podepsal pod řeckou neutralitu před Spojenci. V červnu 1917 byl však Konstantin I. svržen a nahrazen druhým synem Alexandrem (druhým z obav z německého sympatizování u syna George). V roce 1920 se však celá rodina, Alice, Andrea a jejich čtyři dcery, Cecile, Margarita, Theodora a Sophie, ze Švýcarska vrátila zpět po smrti krále Alexandra. Na trůn znovu usedl Konstantin I. a 10. června 1921 se Alici a Andreovi konečně narodil poslední potomek, Philip, princ řecký a dánský, narozený v Mon Repos na jídelním stole.⁵

2. DĚTSTVÍ A DOSPÍVÁNÍ

2.1 RANÉ DĚTSTVÍ

Agnes Blower mladého následníka, šestého v pořadí na řecký trůn, označila za to nejsladší a nejroztomilejší miminko s velmi zdravým apetitem, kdy mu i místo tradičních řeckých pokrmů připravovala různé speciality. Vyrůstal v obklopení guvernantek, své anglické chůvy a převážně po většinu času svého dětství měl k dispozici služebnictvo. Jeho rodiče nebyli nikdy vysloveně bohatí, nikdy by se jim však nemohla přisít nálepka chudých občanů. I přes finanční starosti se k nim vždy veškeré okolí chovalo s úctou a respektem, jak se slušelo k členům královské rodiny.⁶

V roce 1921 probíhala řecko-turecká válka o Anatólii, v níž se velmi angažoval Andrea. Ten neuposlechl rozkaz vrchního velitele Papoulase a vymyslel alternativní plán, který nakonec sice nebyl dokončen, ale Andrea to postavilo do nepříjemné pozice. Podal rezignaci, jíž nebylo vyhověno. Zůstal tedy do konce bojů, ale řecký postup na Ankaru byl zastaven a nakonec se od něj upustilo. Do konce září Turci vyhráli úplně, o Malou Asii už Řekové nemohli bojovat a z milionu obyvatel řecké národnosti se stali uprchlíci. Důsledek prohrané války vyvrcholil ve vojenský puč. Andrea byl uvězněn, obviněn a odsouzen k smrti. Trest byl nakonec změněn na doživotní vyhnanství. Rodina se tedy vystěhovala do exilu, svou cestu z Řecka provedli na jedné z britských lodí vyslané příbuzenstvem. Ačkoliv si Philip tyto události samozřejmě nepamatuje, zpětně se vyjádřil, že jeho otec byl obviněn novou republikánskou vládou jako obětní beránek. Po několika evropských zastávkách se usídlili v Paříži, kde se víceméně stali závislími na pomoci ostatních. Netrpěli hladu, ale například Edwina, manželka Dickieho, si nechávala šít šaty z větších kusů látky, aby se ze zbytků mohlo dát vyrobit oblečení pro princeznu Alici a její děti. Pro Philipa to bylo období plné dětí, smíchu a hlavně přítomnosti rodičů. Naopak pro Andrea s Alicí nastaly horší časy. Oba si zvykli trávit čas ve vysoké

⁵ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 33, 36-42.

⁶ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 59.

společnosti. Řecký princ se uchýlil ke psaní a posedávání v klubech, naopak Alice se nadchla pro náboženství, v roce 1928 konvertovala k řecké pravoslavné církvi. Časem se u ní projevila manická deprese. Prohlašovala, že zvyšuje své mystické síly, že má v rukou dar léčení, že je svatá a dokonce, že je manželkou Krista. Střídaly se jí náladové stavy, někdy přešly až v extázi, někdy v totální apatii. Její stav se řešil přes několik odborníků, dokonce i u samotného Freuda. Podstoupila léčbu, potom však byla v květnu 1930 odvezena do ústavu pro choromyslné a odloučena na nějakou dobu od manžela a dětí. Tady od té doby už princ své nejbližší prakticky nevidal. Matka se vzhledem ke svému stavu moc nezajímala, otec se natrvalo přesunul do Monte Carla, kde také 3. prosince 1944 zemřel, a sestry se postupem času provdaly. Ještě před odchodem otce však postihla rodinu tragédie v podobě pádu letadla s Cecile, jejím manželem a dvěma syny koncem listopadu 1937. Na jejich pohřbu se spolu naposledy setkali Andrea s manželkou. K Cecile měl Philip zřejmě nejbliže, podle záznamů u nich trávil nejvíce času, do toho téměř naprosté odloučení od rodičů a v neposlední řadě ztráta v roce 1938 jeho strýce George Milford Havena, když podlehl leukémii. Ačkoliv většinu svého dospívání strávil na internátních školách, na léto potřeboval pevné zázemí, jehož se mu nedostalo. Střídal návštěvy u příbuzných, ale domov mu chyběl. Dle jeho slov se s tím vyrovnal dobře. Princ nepatřil k lidem, kteří by mluvili o citech a melancholicky vzpomínali na minulost. Jeho povaha a celkový postoj k životu by se dal vydedukovat z jeho vlastních vyjádření. Nikdy si na veřejnosti nestěžoval: „*Tak se prostě stalo. Rodina se rozpadla. Matka byla nemocná, sestry vdané, otec v jižní Francii. Musel jsem se s tím prostě vyrovnat. To se zvládne, člověk to zvládne.*“ (EADE, Philip. *Young prince Philip: His turbulent early life*. London: HarperPress, 2012. ISBN: 978-0-00-730539-1. s. 68., vlastní překlad) A ačkoliv podle lady Kennardové, manželka Harolda Phillipse, zřejmě milence Edwiny Mountbattenové, ženy Dickieho, měl velmi šťastné rané dětství v obklopení milující rodiny, pozdní časy a převážně rodiče se na něm projeví. Jako každé dítě, které nemůže vidat své rodiče, to nenesl dobře. Lady Kennardové tehdy řekl: „*Každý má rodinu, kam se vrací. Já ne.*“ (EADE, Philip. *Young prince Philip: His turbulent early life*. London: HarperPress, 2012. ISBN: 978-0-00-730539-1. s. 72., vlastní překlad). Časem se stáhnul do sebe a z veselého a živého dítěte se stal přemýšlivý dospívající chlapec, velkorysý, pořád plný elánu a velmi paličatý. Jak moc se na princí podepsali Andrea s Alicí, mnoho osobních ztrát i nejisté zázemí, je otázkou. Stejnou, jak moc se později Philip, vychovávaný ve dvacátých letech, později se svou tvrdou disciplínou, tvrdohlavostí, sám vyrůstající bez náruče otce i matky, podepsal na výchově svých vlastních potomků.⁷

2.2 VZDĚLÁNÍ

Princ byl už od raného dětství svěřen ve výchově do rukou guvernanteček. Už jako malý kluk mluvil plynně anglicky, německy i francouzsky. V roce 1927 začal navštěvovat pokrokovou americkou školu. Už zde se o něm vyjádřil jeden učitel jako o chlapci s velkým smyslem pro povinnost. V roce 1930 byl poslán na Cheam do Velké Británie, kde žil s babičkou Victorií Mountbatten.⁸ O tři roky později se přesunul do školy v německém Salemu, kterou vedl židovský zakladatel školy, Kurt Hahn. Vzhledem ke vzrůstající nacistické moci a antisemitické vlně však školu opustil a emigroval do Velké Británie, kde ve Skotsku založil Gordonstoun.⁹ Philip v Salemu tedy vystudoval pouze dva semestry, než se ve svých 13 letech

⁷ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 60-78.

⁸ EADE, Philip. *Young prince Philip: His turbulent early life*. London: HarperPress, 2012. ISBN: 978-0-00-730539-1. s. 69-72.

⁹ Our History. Gordonstoun [online]. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://gordonstoun.org.uk/our-history>.

opět vrátil do Británie a nastoupil právě do nově založené Hahnovy školy. To, že musel měnit stát svého vzdělávání, mu ale tehdy velmi pravděpodobně vůbec nevadilo. Podle slov učitele se stranil kolektivu a ani nemluvil moc německy. Na utvoření vlastního celkového názoru na vzrůstající a pozvolna se projevující nacismus byl moc mladý, ale už tehdy považoval jejich pravidla za směšná, zejména když musel hlásit *Heil Hitler*. Podle jeho vlastních slov žáci v Cheamu vykonávali velmi podobný pohyb, když se dotazovali, zda mohou do umývárny. Možná ani jeho sestra Victoria tehdy netušila, jak moc prozíravé bylo rozhodnutí poslat Philipa na studia zpět do Británie po událostech *Noci dlouhých nožů*. Tento krok měl zásadní vliv na celkový směr, jakým se život bývalého řeckého prince udal.¹⁰

2.3 GORDONSTOUNSKÉ ČASY

Gordonstoun dal Philipovi patrně mnohem více do života než pouhé vzdělání. Motto školy *Je v tobě víc* mu možná ukázalo celou jeho životní filosofii souznící s jeho povahou a přesvědčením. Spartánské prostředí mu dalo výborný fyzický základ i psychickou schopnost se vyrovnat s těžším prostředím, než by zdánlivě bylo třeba. Když nastoupil, studovalo s ním na škole 26 studentů, další rok jich přibýlo 30 a při ukončení odcházel od 134 spolužáků. Všichni byli výhradně chlapci. Tito doslova *zakládající* žáci si budovy museli téměř postavit znovu. Prostedí potřebovalo opravit, dodělat a zabydlet. Oproti Salemu to byl výrazný rozdíl, ale právě tato vytvořená citová vazba Philipovi asi vytvořila ke Gordonstounu větší pouto. Přeci jen *se o něj zasloužil vlastněma rukama*. Každý měl přiměřený a spravedlivý podíl domácích prací a úkolů, jež byl třeba udělat. Chlapci se učili různým dovednostem, dokonce Hahn je naučil i plachtit, což poskytlo princovi základ do námořnictva, kam později nastoupil. Během let vytvořili sportovní týmy v hokeji, kriketu i rugby, v nichž soupeřili s ostatními školami. Gordonstoun mu poskytl stabilitu, i když se během každých prázdnin neustále vyskytovala otázka, kde a s kým je stráví. Kurt Hahn tehdy popsal nejsilnější rys jeho osobnosti jako naprosto neporazitelného ducha s hlubokým prociťováním radosti i smutku.¹¹ Řekl, že i přes mnohá životní zklamání během školních let u něho vždy převažovala radost, hlasitý smích a veselost působící i na okolí. Z dánské strany rodiny zdědil schopnost udělat zábavu i z maličkého incidentu. Podle Hahna bude historie prince soudit podle jeho nápadů. Měl neuvěřitelnou jistotu v tom, co je správné, co špatné, jasně daný morální kompas ovlivňující jeho stabilizující vliv na rozvoj společnosti. Pochyby i selhání vždy přiznal a podporoval kolektivní práci. Philipovými nejhoršími vlastnostmi byly podle ředitele netrpělivost a nevelká míra tolerance.¹²

2.4 ŠKOLNÍ LÉTA VE STÍNU RODINNÝCH ZTRÁT

V roce 1937 se Philip po pěti letech krátce setkal s matkou na obědě v Bonnu, kam ho vzala sestra Cecile. Ze zdrojů to pro něj byl velmi intenzivní a až matoucí zážitek. Vzhledem k Alicinu stavu a její téměř nulové přítomnosti během chlapcova dospívání už pozici matky částečně nahradila spousta žen dohromady, ačkoliv samozřejmě nikdy ne úplně.¹³ Srpnový měsíc roku 1937 si však pro prince připravil mnohem horší a traumatizující zážitek v podobě

¹⁰ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 72-73.

¹¹ EADE, Philip. *Young prince Philip: His turbulent early life*. London: HarperPress, 2012. ISBN: 978-0-00-730539-1. s. 91 nn.

¹² HOELLERING, Andrew. Princ Philip a Kurt Hahn. Gordonstoun [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://gordonstoun.org.uk/points-of-view/prince-philip-and-kurt-hahn-4771ae08-c49e-4a55-b313-ea76544bb89a>.

¹³ EADE, Philip. *Young prince Philip: His turbulent early life*. London: HarperPress, 2012. ISBN: 978-0-00-730539-1. s. 109-111.

pádu letadla s jeho milovanou Cecile, jejím manželem Donem Hessem a dvěma chlapci v Ostende. Ke vši hrůze těhotná Cecile ze šoku během pádu porodila.¹⁴ Když Hahn musel sdělit tragickou zprávu chlapci a uvedl ho do hlubokého šoku, zdrtilo ho to taktéž. Věděl, jak to měl Philip v rodinném prostředí vždy těžké, že je stíhala špatná zpráva za tragédií, a to, jak se s tím vším šestnáctiletý kluk vyrovnával, velmi obdivoval. Byl dle Hahna nezlomitelný chlapec, kterého jeho zármutek dělal mužem.¹⁵ Philip měl do konce života schovaný malý kousek dřeva z toho letadla. Když trávil toho roku Vánoce u Wernherových, jejich dcera zaregistrovala, jak hluboce ho to zasáhlo. „*Byl velmi tichý, moc o tom nemluvil, ale ukázal mi malý kousek dřeva z toho letadla. Byl to velmi malý kousek, ale znamenal pro něj hodně.*“ (BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 72) Rodina se znovu sešla kompletní na pohřbu v Darmstadtu. Vzhledem k silným konexím a sympatiím manželů Philipových sester k nacismu se na něm ukázal Göering. Hitler s Goebblesem poslali korespondenci s upřímnou soustrastí. Během obřadu všichni zasalutovali *Heil Hitler*, s čímž už se Philip setkal o čtyři roky dříve na škole v Německu. O rok později navštívil otce v Římě, jenže světlejší časy mu narušila další rána. Jeho strýc Georgie Milford Haven předčasně zemřel, a tak mu z života odešel další představitel a zástupce role otce. Doslova se vybízelo, že Georgieho roli převezme mladší bratr Dickie Mountbatten, což se nakonec opravdu stalo. Dickie rozpoznal princův potenciál a v konečném výsledku měl na něj možná, ač to Philip nikdy otevřeně nepřiznal, ještě větší vliv než většina jeho příbuzných dohromady.¹⁶

Když se Philip vrátil na Gordonstoun, stal se domácím i organizačním pomocníkem. Vzhledem k jeho přirozenému respektu, oblíbenosti a důvěryhodnosti měl dobrý vliv na ostatní chlapce. Byl rozeným vůdcem, který nejtvrději soudil sám sebe. Jeho motto *druhý nejlepší není dost dobrý* dokazovalo budoucí pravděpodobný úspěch na jakékoliv pozici. Poslední rok ve škole strávil jako strážce. Joseph Pease na něho vzpomínal jako na chlapce s velkou autoritou, díky které nemusel nikdy zvednout hlas. Zároveň v něm byl ukrytý malý ďáblík užívající si každý kanadský žert směřovaný ke svým kamarádům. Tato malá Peasova vzpomínka Philipa vcelku výstižně charakterizuje.¹⁷

Po ukončení studia v roce 1939 se vydal za matkou do Athén. Poté nastoupil do Dartmouthu jako kadet královského námořnictva. Ani tehdy se jeho životu však nevyhnula další rodinná tragédie. Jediná dcera zesnulé Cecile, Johanna, onemocněla a následně zemřela v Darmstadtu. Následně byl přesunut z Británie do Řecka. Poté však jeho další studia přerušila druhá světová válka.¹⁸

3. VÁLKA NA MOŘI

Vypuknutí druhé světové války uvrhlo do Philipova života další rozkol ohledně jeho rodu a domova. Na jedné straně studoval v Anglii, již nyní považoval za domov, na té druhé všechny jeho sestry byly provdané za Němce. Zároveň byl pořád řeckým princem zařazeným v pořadí na řecký trůn, ačkoliv k Řecku neměl prakticky žádný vztah. Nakonec se Philip vrátil

¹⁴ JACKSON, Jackie. The Tragic Story of Princess Cecile. Jaquo [online]. [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <http://jaquo.com/princess-cecilie>.

¹⁵ EADE, Philip. *Young prince Philip: His turbulent early life*. London: HarperPress, 2012. ISBN: 978-0-00-730539-1. s. XIX.

¹⁶ Tamtéž s. 114-116.

¹⁷ Tamtéž s. 122, 124.

¹⁸ Tamtéž s. 124.

na Dartmouth jako neutrální cizinec. Jeho žádost o občanství však nemohla být rozhodnuta během války. Díky aktivitě Dickieho ho však nakonec Britové povolali do války na Nový rok 1940. Nalodil se jako praporčík na válečnou loď *Ramilie* směřující přes Egypt do Austrálie a na Nový Zéland. V květnu se vylodil v Adenu a přesunul se do *Kentu* a *Shropshire*. V srpnu Itálie zaútočila na Řecko, což vyvolalo jeho přidání se k spojencům. Tím pádem už nebyl žádný důvod držet pro britské námořnictvo Philipa od válečných střetů. Po Novém roce se stal členem posádky čtvrté lodi *Valiant* a tím pádem i součástí středomořské flotily. O tři dny později došlo k prvnímu střetu, jehož se princ zúčastnil. *Valiant* se během března stala britskou válečnou lodí bránící Alexandrii po Krétu a hlavní oporou řecké obrany proti Němcům. Nakonec však jediným nepřítelem bylo italské námořnictvo. Na konci března došlo k většímu střetu u mysu Matapan. Philip se staral o fungování světlometů na osvětlení cílů. Mířil na střed *Valiant* a podařilo se mu osvětlit nepřátelský křižník tak, jako by to bylo za bílého dne. Admirál tehdy vyzdvihl jeho dovednosti se světlometry jako bezchybné a měl podíl na vítězství. Ze záznamů vyplývá, že se mu tedy nedostalo jen královské protekce, ale svou pozici a respekt si tvrdě vydobyl.¹⁹

V létě 1941 se vrátil do Anglie, kde si v rámci možností užíval života obklopen společností. V dalším roce, po zkouškách, byl jako podporučík udělen na *Wallace*. Vzhledem k výborným výsledkům a práci jak ve zkouškách, tak přímo na válečném anglo-německém moři, se v říjnu na žádost kapitána stal prvním důstojníkem, druhým ve velení na lodi. Ve svých 21 letech tak obdržel prestiž být jedním z nejmladších, co kdy na tuto pozici byli dosazeni. Dalším velmi mladým poručíkem se stal Mike Parker, Philipův velmi dobrý přítel. V dalším roce *Wallace* opustila stanici a přesunula se do Středozemního moře na pomoc při invazi na Sicílii, kde bojovali převážně proti německé flotile. Podle jednoho účastníka bitvy, Harryho Hargreavese, jim princ v noc finálního útoku zachránil život. Vypráví o úžasné rychlém uvažování, záukolování ochotnického týmu a vymyšlení akce tak, jako by to bylo nacvičené. Byl přesvědčen, že nebýt prince, loď by se potopila.²⁰

Vánoce strávil na Windsoru společně s Davidem Milfordem Havenem a také dvěma princeznami. Během jara 1944 se přesunul do loděnice v Newcastlu, kde pomáhal dohlížet na poslední dodělávky u *Whelp*, se kterou později doprovázel *Ramillies* do Alžíru. Konec války strávil u Austrálie. Měl se s posádkou zúčastnit invaze do Japonska, jenže během jejich cesty tam byly na Hirošimu a Nagasaki svrženy atomové bomby. Nakonec se stali doprovodem vlajkové americké lodě *Missouri* při zářijové formální japonské kapitulaci. Po konci války zůstal *Whelp* z důvodu posbírání a přivezení válečných zajatců zpět domů, a tak se princ vrátil do Anglie až v lednu 1946.²¹

4. PRINC A PRINCEZNA

4.1 LÁSKA JAKO Z ROMÁNŮ

Ačkoliv byli Philip s Elizabeth vzdálení bratranec se sestřenicí, poprvé měli tu čest se setkat až v roce 1934 na svatbě vévody z Kentu ve Westminsterském opatství. Ani třináctiletého prince, ani osmiletou družičku Elizabeth tehdy ani snu nenapadlo, jak významný by pro ně mohl být

¹⁹ EADE, Philip. *Young prince Philip: His turbulent early life*. London: HarperPress, 2012. ISBN: 978-0-00-730539-1. s. 129-137.

²⁰ Tamtéž s. 143, 148-152.

²¹ Tamtéž s. 153 nn.

v budoucnu tento okamžik. Ani jeden o sobě prakticky na svatbě nevěděli, což vzhledem k věku bylo pochopitelné, a významné střetnutí proběhlo až o pár let později.²²

Podruhé se setkali na korunovací krále v roce 1937, ale ani tomu nevěnoval žádný z nich speciální pozornost. To až o dva roky poté v červenci na návštěvě námořní školy v Dartmouthu se jejich cesty protnuly výrazněji. Na přímluvu Dickieho strávil Philip s králem, královnou i dvěma princeznami příjemný oběd. Druhý den se Elizabeth, Margaret Rose (Elizabethina mladší sestra) a Marion Crawfordová (Crawfie, guvernanka obou princezen) vydali na zvláštní nedělní bohoslužbu do školy. Vzhledem k výskytu příušnic mezi studenty dostal pohledný řecký princ, často přezdíván jako *řecký bůh* či *viking* (díky jeho severským kořenům), za úkol obě dámy zabavit. To se mu tehdy povedlo při hraní kriketu a skákání přes tenisovou síť více, než pravděpodobně tehdy mohl kdokoli vytušit. Podle slov Crawfie z něj Lilibet, což byla Elizabethina rodinná přezdívka, za celou dobu nespustila zrak. On jí údajně nijak zvláštní pozornost nevěnoval, ovšem nebylo by se čemu divit vzhledem ke skutečnosti, že Lilibet dosáhla teprve věku 13 let. Není žádné pochyby o tom, že během toho osudného letního víkendu budoucí královna propadla jeho kouzlu. Sama přiznává, že to byla láska na první pohled. Během válečných let Elizabeth dospěla a z malé dívky se stala slečna vhodná na vdávání, v rámci svých možností pomáhala, kde to šlo, a zařadila se do skupiny děvčat školených v automechanice. S Philipem si občasné dopisovali, on strávil dvojce Vánoce na Windsoru, neboť nebylo ani jiného vhodnějšího místa. V roce 1943 si královna Mary všimla zájmu i z jeho strany. Dívka účinkovala ve vánoční féerii Aladin a zřejmě ho svou zvláštní jiskrou velmi zaujala. Když se ho na to člověk ale zeptal, zarputile odpovídal: „*Vůbec nic jsem si o tom nemyslel, řekl bych. Příležitostně jsme si psali. Víte, je obtížné si to vyvolat. Předpokládám, že kdybych byl náhodný známý, všechno by to bylo děsivě významné, ale když je člověk příbuzný...Mám na mysli, že jsem znal polovinu lidí tady, všichni byli příbuzní, tak není výjimečné být v přátelských vztazích. Člověk nemusí hned nutně myslet na manželství.*“ (BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 160.) Na manželství pomyslel pravděpodobně až po válce, když se přestěhoval do Anglie a trávil s Elizabeth opravdu více času. Po létě stráveném na rodinném sídle v Balmorale ji v roce 1946 požádal o ruku. Dokonce ani Mike Parker se situací nebyl obeznámen.²³ Král George VI. s královnou Elizabeth nebyli proti, trvali ale na podmínce, že zasnoubení vyjde na veřejnost až při jejích 21. narozeninách. Obávali se toho, že je jejich prvorozená dcera pro něco takového příliš mladá. Mladý pár nakonec souhlas ke sňatku obdržel.²⁴

Dozvědět se něco o tom, co opravdu cítili jeden k druhému, je velmi těžké. Ale rozhodně je srdce Elizabeth to jednodušší. Údajně je šťastná, všeobecně se ví, že mu byla oddána od prvního setkání. Všichni, a to bezvýhradně každý, kdo ji kdy měl možnost více poznat, vypráví o tom, že je velice cílevědomá, důkladná a pilná. Z obecného hlediska její zájmy nejsou povrchní krátkodobou vášní, nýbrž trvalého charakteru, a láska k Philipovi nebyla výjimkou. Její sestřenice Margaret Rhodesová zmínila, že do něj byla zamilována od útlého věku, a to zcela beznadějně.²⁵ Její babička, královna Mary, s tímto tvrzením plně souhlasila: „*Někdy se to stává a zdá se, že je Elizabeth takový typ dívky. Vždycky věděla, co chce. Je v ní něco velmi pevného*

²² CRAWFORD, Marion. *The Little Princesses*. Great Britain: Orion, 2002. ISBN: 978-0-7528-4974-4. s. 90-91.

²³ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 128-132, 160.

²⁴ BEDELL SMITHOVÁ, Sally. *Alžběta II.: Život moderní panovnice*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 43.

²⁵ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 170.

a odhodlaného – jako v jejím otci.“ (BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 170.). O Philipových citech se toho zase tolik neví. Ze záznamů je ale k dohledání dopis vystihující v pár větách absolutně vše. Píše v něm královně Elizabeth o svých pochybnostech²⁶, „*zda si všechno krásné, co ho potkalo, vůbec zaslouží a že se zamiloval celou duší a bez výhrad.*“ (BEDELL SMITHOVÁ, Sally. *Alžběta II.: Život moderní panovnice*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 43). Manželství princezny Elizabeth neřešila ovšem pouze Británie. Není se čemu divit, když si vybírala nejen muže, jenž jí měl stát po boku do konce svých dnů, ale hlavně budoucího prince manžela v té době ještě největšího světového impéria. I během válečných let spekulace neustaly, čehož je důkazem mladičká Anna Franková, která je zachycuje ve svém deníku 21. dubna 1944. „*Dnes jsou osmnácté narozeniny princezny Elizabeth z Yorku. V BBC uvedli, že ještě nebyla prohlášena za plnoletou, jak tomu u princezen jinak bývá. Už jsme se dohadovali, za kterého prince se tato kráska jednou provdá, nemohli jsme však na žádného vhodného přijít.*“ (FRANK, Anne. *The Diary of a young girl*. England: Penguin Group, 2012. ISBN 978-0-241-95244-3. s. 270.). Jestli jim později padl na mysl i Philip, se už v deníku ovšem nedozvíme.²⁷

4.2 SVATBA

Zásnuby byly oficiálně oznámeny 9. července 1947. Již 28. února se Philip vzdal svých titulů a vystupoval pouze jako poručík Philip Mountbatten. Den před svatbou byl králem Georgem VI. povýšen do šlechtického stavu a získal oslovení Jeho královská Výsost. 20. listopadu 1947, přesně ve svatební den, mu také přidělil tituly barona z Greenwiche, hraběte z Merionethu a vévody z Edinburghu.²⁸

Podle Patricie Mountbattenové byl Philip ráno před vstupem do nového života velmi nervózní. Důvodem nebyla Lilibet ani jeho láska k ní, ale manželství přinášející nový život. Věděl, že pro jeho snoubenku se prakticky nic nezmění, pro něj se měnilo vše od základů. Vzdával se mnoha věcí a navíc se před ním rýsovala prozatím nejasná budoucnost budoucího prince manžela s Elizabeth jako hlavou rodiny. Bylo pochopitelné, že pro něj, námořního poručíka, mladého muže se silným pevným charakterem, musela být tato představa nesmírně těžká.²⁹

Svatební obřad se tedy uskutečnil už o čtyři měsíce po oficiálních zásnubách, 20. listopadu 1947, ve Westminsterském opatství. Celou ceremonii provedl arcibiskup z Canterbury, Geoffrey Fisher, a arcibiskup z Yorku, Cyril Garbett. Svatba byla zaznamenána a vysílána rádiem BBC pro celý svět. Speciálně pro tento den složil režisér hudby pro svatbu, varhaník a mistr sborů v opatství, Australan William Neil McKie, motet (vokální hudební skladbu) *We wait for thy loving kindness, O God*. Novomanželé Mountbattenovi později zamířili zpět do Buckinghamu, aby zamávali z balkonu davům. Svatba byla pro poválečnou Británii zátěžovou finanční zkouškou. V mnoha ohledech se muselo šetřit. Organizátoři však museli peníze ušetřit takovým způsobem, aby to nebylo příliš poznat. I na svatební šaty, navržené sirem Normanem Hartnellem, se použily přidělové lístky. Solidarita britské veřejnosti tehdy ukázala úctu a lásku ke královské rodině, protože tisíce lidí poslaly princezně své kupóny, aby na zaplacení vůbec

²⁶ BEDELL SMITHOVÁ, Sally. *Alžběta II.: Život moderní panovnice*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 43.

²⁷ FRANK, Anne. *The Diary of a young girl*. England: Penguin Group, 2012. ISBN 978-0-241-95244-3. s. 270.

²⁸ 70 facts about The Queen and The Duke of Edinburgh's Wedding. The Royal Family [online]. [cit. 2021-12-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/70-facts-about-queen-and-duke-edinburghs-wedding>.

²⁹ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 188.

peníze vyšly. I když byly všechny okamžitě vráceny z důvodu nezákonnosti, gesto vypovědělo za vše. Z celého světa obdrželi novomanželé přes 2500 svatebních darů a přes 10 000 gratulací. Z jejich lásky se doslova radoval celý svět a svatba měla dle průzkumů opačný účinek, než kterého se všichni obávali. Nevypolala závist a vztek ze zbytečného plýtvání, nýbrž radost, lásku, nesobeckost. Svatební noc strávili v Broadlands, Hampshire, domově Philipova strýce Earla Mountbattena, a líbánky si užili v Birkhall na Balmoral Estate.³⁰

4.3 NEJŠŤASTNĚJŠÍ OBDOBÍ

Roku 1948 se jim narodil první potomek, princ Charles, o dva roky později přišla na svět princezna Anne. Obě děti strávily mnoho času v Royal Lodge ve Windsoru u prarodičů, protože Elizabeth s Philipem pobývali mnoho času v zahraničí. Králův brzký odchod nikdo neočekával a Philip mohl v budování námořnické kariéry pokračovat. Pár se tak dostal na ostrov Malta ve Středomoří, kde zůstali skoro celý rok. Pro oba dva to bylo období, kdy se možná nejvíce přiblížili životu obyčejných lidí. John Dean, Philipův komorník, vzpomínal na jejich neplánované příchody i odchody, na nově nabytou svobodu, na niž nebyli zvyklí. Vyjádřil domněnku, že pobyt na Maltě byl pravděpodobně jejich nejšťastnějším obdobím. Philip si splnil další sen a stal se kapitánem. Jeho loď *HMS Magpie* patřila britské královské flotile. Jeho posádka ho cenila díky skvělým dovednostem a požadavkem neoslovovat ho královskými tituly. Na místě jejich pobytu proběhly plány na výstavbu školky. To by pro ně znamenalo velký přelom, protože by si mohli k sobě přestěhovat i děti. Zdraví britského krále se zhoršilo a do poklidného středomořského života vtrhlo jako tsunami. Elizabeth se vrátila do domoviny a začala pomalu plnit své životní poslání. Zastupovala otce na ceremoniích, oficiálních oslavách i dalších povinnostech. Philip se vrátil koncem července do Clarence House, rekonstruovaného budoucího domu pro ně i děti. Už tehdy bylo téměř jasné, že bílou námořnickou uniformu zřejmě dlouho neoblékne. Čekala je návštěva Kanady a následně zastupování krále na cestě po Keni, Cejlonu, Austrálii a Novém Zélandu příští rok.³¹

5. ŽIVOT V ÚSTRANÍ

Na několikaměsíční plánovanou cestu do Afriky se Mountbattenové vydali společně jako zástupci místo nemocného krále. Noc, během níž se na britském trůnu vystřídal panovník, strávili v Treetops hotelu v Keňském národním parku Aberdare. Král George VI. zemřel v noci z 5. na 6. února 1952. Telegram o smrti s heslem *Hyde Park Corner* dorazil k nové královně téměř jako k poslední osobě. Mike Parker, osobní Philipův tajemník, byl informován Martinem Charterisem, osobním tajemníkem Elizabeth. Byl to Charteris, kdo to šel Philipovi oznámit. „*Vypadal, jako by na něj dopadla tíha celého světa. Nikdy v životě mi nikoho nebylo tak líto. Vzal ji na zahradu. Chodili po trávníku sem a tam a on na ni mezitím mluvil a mluvil.*“ (LACEY, Robert. *The Crown: Podrobná historie*. Praha: Dobrovský s.r.o. v edici Knihy Omega, 2018. ISBN 978-80-7390-990-1. s. 54.) Královská cesta byla okamžitě ukončena a královna se s manželem vrátila do Londýna 7. února. Jak moc si v tu chvíli Elizabeth s Philipem uvědomovali, nakolik to změnilo jejich život, je otázkou. Rozhodně si ale museli být vědomi toho, že to přišlo o mnoho let dříve, než si všichni mysleli.³²

³⁰ 70 facts about The Queen and The Duke of Edinburgh's Wedding. The Royal Family [online]. [cit. 2021-12-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/70-facts-about-queen-and-duke-edinburghs-wedding>.

³¹ LACEY, Robert. *The Crown: Podrobná historie*. Praha: Dobrovský s.r.o. v edici Knihy Omega, 2018. ISBN 978-80-7390-990-1. s. 28-33.

³² Tamtéž s. 50, 54.

5.1 NOVÁ DYNASTIE

Se smrtí krále a nástupem nové královny přišla tehdy na řadu mezi mnohými otázka ohledně nové dynastie. Ve svatební den Elizabeth převzala jméno svého muže, jak bylo zvykem, a hrdě se podepisovala jako Elizabeth Mountbatten. Podle tradice toto přízvisko měla převzít s ohledem na britské zvyklosti i nová vládnoucí panovnice jako zakladatelka nové dynastie. Ostatně i královna Victorie po svém muži Albertovi jméno převzala a vznikl tak panovnický rod Sasko-Kobursko-Gothajský. Jenže pro Británii bylo stále moc brzy po válce s nacistickým Německem a absolutně nepřipadalo v úvahu, aby královská rodina, symbol Spojeného království, nesla anglickou verzi německého jména Battenberg. Ke sporům přibyl i fakt, že Windsorové vznikli teprve v roce 1917 a ač se vlastně nejednalo o žádnou změnu na trůně, pouze o prosté přejmenování, taktéž z válečných protiněmeckých důvodů, mnoha lidem u dvora to nebylo po chuti.³³ Jedním z největších odpůrců byla bývalá královna Mary, Elizabethina babička, zakladatelka dynastie Windsor, a Tommy Lascelles, tajemník nejen nové královny, ale i bývalého krále. Dickie Mountbatten se nechal přistihnout Ernstem Augustem z Hannoveru na jednom večírku v Brodlans, jak připíjí na nástup nové dynastie Mountbattenů. Dynastie zaniklé dříve, než vůbec oficiálně vznikla. Tehdy se konzervativní část dvora velmi ostře postavila proti Elizabeth s Philipem, která toužila vyhovět přání svého chotě. Neměla na výběr a 18. února 1952 se jméno dynastie stalo předmětem jednání vlády. Churchill, předseda vlády, byl vyzván k uvědomění Jejího Veličenstva, že vláda nabyla přesvědčení, že by Windsorské jméno mělo být královskou rodinou zachováno. Jeden z řady konzervativních politiků Butler prohlásil, že když před královnu postavili tento problém, byla to jediná chvíle, kdy viděl tak vyrovnanou ženu pohnutou k slzám. 7. dubna 1952 vydala královna prohlášení oznamující, že³⁴ „*Já a moje děti budeme titulováni a známi jako dynastie Windsorů a že moji potomci a jejich potomci ponесou jméno Windsor.*“ (LACEY, Robert. *The Crown: Podrobná historie*. Praha: Dobrovský s.r.o. v edici Knihy Omega, 2018. ISBN 978-80-7390-990-1. s. 94)

Pro Philipa to musela být rána. Musel počítat s faktem, že zbytek života stráví *tři kroky za*, ale ztratit privilegium muže, hlavu každé obyčejné anglické rodiny, předat svým vlastním dětem své příjmení, pro něho nemohlo být jednoduché. Vzápětí jim bylo starší generací zaměstnanců z nejbližšího okruhu královny matky v čele s Tommym Lascellesem a vládou oznámeno, že budou muset opustit Clarence House, Philipem přestavený první opravdový domov, a přesunout se do Buckinghamského paláce jako do tradičního hlavního sídla britského panovníka. Philip přesto na protest předložil písemný požadavek za plné podpory své manželky. Změnit názor paláce i vlády se mu nepodařilo. Během tří převratných měsíců ztratil vévoda z Edinburghu jedny z nejdůležitějších věcí, jež v životě měl. Námořnickou kariéru, domov a příjmení. Ani jedno rozhodně nenapomohlo k lepšímu vyrovnávání se s aktuální pozicí.³⁵

Nakonec si však královský pár v jedné důležité věci prosadil své. Elizabeth, celý život toužící dopřát muži právoplatné místo na výsluní, se podařilo zařídit, aby děti jejich dětí, které nejsou přímými následníky trůnu, nosily přízvisko Mountbatten-Windsor. Ovšem ani toto nebylo dodrženo přesně tak, jak bylo dojednáno, když se jejich jediná dcera Anne na své první svatbě

³³ LACEY, Robert. *The Crown: Podrobná historie*. Praha: Dobrovský s.r.o. v edici Knihy Omega, 2018. ISBN 978-80-7390-990-1. s. 79 nn.

³⁴ Tamtéž s. 94.

³⁵ Tamtéž s. 82 nn.

podepsala právě jako princezna Anna Mountbatten-Windsor, která své rebelství a tendenci si dělat vše po svém zdědila po otci.³⁶

5.2 NOVÝ SMYSL

Philip sám prohlásil, že když král zemřel, změnilo se vše. Čekala ho tak trochu práce jeho příbuzného, předchůdce prince Alberta, jako *prince* manžela. Jenže po vládě královny Victorie se tvořily nové základy a z monarchie se svým způsobem stala nová instituce, do níž se musel začlenit. Snažil se najít způsob, jak Elizabeth podpořit, aniž by se jí pletl do cesty. Údajně nejtěžším bylo zjistit, co by tak mohlo být užitečné. Ze začátku se opravdu dle pokynů držel zpátky. Moc dobře si uvědomoval osudovost, která se jim připletla do cesty. Winston Churchill o nové anglické královně řekl, že „*kdyby všichni ti lidé od filmu z celého světa prolezli celou zeměkouli, nemohli by najít nikoho, kdo by se pro tuto roli tak hodil.*“ (BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 236.) Hlavní problém tkvěl ale v tom, že Philip rozhodně s takovým entuziasmem přijíman nebyl. Stál si za vlastním názorem, chtěl být slyšet, účastnil se jednání Dolní sněmovny, ke všemu se vyjadřoval, ledový klid nezachovával a jeho energie zbořila všechny představy o správném choti královny Spojeného království a Severního Irska.³⁷

Při korunovaci 2. června 1953 ale složil své ženě přísahu, jež s důsledností námořního kapitána hodlal splnit. „*Já, Philip, vévoda z Edinburghu, se stávám tvým vazalem životem i tělem, budu tě uctívat na zemi a budu v tebe vkládat víru a pravdu, v životě i smrti, a budu tě bránit proti všem. K tomu mi dopomáhej Bůh.*“ (BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 246.) Jak řekl, tak udělal. Na otázku, v čem spočívá jeho život, odpověděl prostě. Podporovat královnu. Ani jednou jedinkrát mu ani bulvární plátky nemohly vyčíst tento slib. Ani jednou nezakolísal. Ani jednou se ze své povinnosti nevykroutil.³⁸

Podle princezny Anne, jeho dcery, byla jeho role prince manžela zpočátku ošemetná, až zanedbatelná. Pronesla domněnku, že se to muselo od raných fází vyvíjet celkem dramaticky, protože struktura monarchie nebyla nikdy navržena způsobem počítajícím s činností chotě hlavy státu. Nikdo o tom, co bude dělat, nepřemýšlel a chvíli trvalo, než se našli lidé chápající jeho mimořádné zkušenosti a dovednosti, které by mohli využít. On dokázal nejen najít směr a smysl, jakým se vydat, ale i svůj vliv důmyslně využít.³⁹ V prvních letech vlády své manželky si musel Philip velmi zvykat na novou pozici v rodině. Najednou se opravdu nemohl považovat za někoho, kdo má rozhodující slovo, ani za někoho, na koho se každý obrátí. Najednou to byla právě jeho žena, jež byla vždy sice první v pořadí důležitosti, ale tentokrát to opravdu pociťoval na vlastní kůži. Bylo jasné, že muž s jeho povahou dlouho sedět v koutě nevydrží a bude si brzy hledat jakýkoli únik z předepsané celoživotní ulity. Netrvalo to dlouho, pouze pár měsíců na trůně, než vévoda přišel s požadavkem, že se naučí létat. Ostatně byl nově pověřen všemi možnými vojenskými hodnostmi a velitel královských leteckých sil patřil mezi ně. Následovaly

³⁶ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 275.

³⁷ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 236 nn.

³⁸ Tamtéž s. 245-246.

³⁹ HUSSAIN Danyal, WRIGHT Jack, DUELL Mark, ROBINSON Martin. Prince Philip's children pay tribute: Charles praises Duke's life as an 'astonishing achievement', Anne says he 'treated everyone as an individual', Edward recalls his 'support' and Andrew tells how he 'supported the Queen'. Daily Mail [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-9455077/Prince-Philip-dies-Anne-Edward-say-life-completely-different.html>.

dlouhé spory s vládou, především se samotným Winstonem Churchillem, než si Philip prosadil své. 4. května 1953 získal pilotní průkaz. Ještě předtím se ale musel zavázat, že nebude pilotovat žádné letadlo, ve kterém by byla královna. Létání a pilotování miloval celý zbytek života, protože dle jeho slov dokáže člověka absolutně pohltnout a nemusí pak myslet na nic jiného.⁴⁰

Princ Philip byl velkým milovníkem sportu. Věnoval se kriketu, hokeji, veslování i plachtění. Jeho velkou vášní se stali také koně. Ačkoliv ho minulo tak obrovské nadšení pro dostihové závody, jezdeckví jako takové se stalo jeho milovaným koníčkem. V roce 1955 založil jako milovník koňského póla *Homehold Brigade Polo Club*. Prosazoval ty jezdecké disciplíny rozvíjející týmovou spolupráci a kreativitu. Zasloužil se o vývoj *Pony Club Mounted Games* a její trofeje a o *Pohár prince Filipa*. Princ v roce 1957 přesvědčil ředitele *Přehlídky koně roku* (HOYS), plukovníka Sira Mika Ansell, k zavedení soutěže založené na technikách kavalérie a každý rok tam později vítěznému týmu předával pohár.⁴¹ V letech 1964 až 1986 byl prezidentem *Mezinárodní jezdecké federace*, jež se mu podařilo vyzdvihnout na mezinárodní úroveň. Jeho oblíbenou disciplínou bylo čtyřspřeží. Jako jezdecký na něj mají vzpomínky bývalí reprezentanti hřebčína v Kladrubech. Na mistrovství světa roku 1978 v Kecskemétu Jiří Kocman, Josef Šebek a Josef Dymeš stanuli i proti týmu Velké Británie, jehož byl vévoda členem. Na tomto šampionátu české družstvo skončilo málem třetí, dokonce dostalo bronzové medaile, jenže po zjištění chyby v součtu výsledků muselo medaile vrátit právě britskému družstvu. Velkou Británii celkově reprezentoval na více než šesti mistrovstvích světa a třech evropských šampionátech. Pomohl britskému týmu k jedné zlaté medaili na MS 1980, ke třem bronzovým v letech na MS 1978, 1982 a 1984. V roce 1982 se dokázal v individuální disciplíně probít na šestou příčku. Nadšeně se zapojoval do utkání koňského póla, stejně jako syn Charles a vnuk William. Jeho dcera Anne a vnučka Zara vzorně následovaly Philipova příkladu. Princezna Anne získala individuální zlato na mistrovství Evropy ve všestrannosti FEI v roce 1971, individuální a týmové stříbro 1975 ve stejné disciplíně a jako první členka královské rodiny se kvalifikovala na olympiádu v Montrealu v roce 1976. Zara Tindall se stala mistryní světa ve všestrannosti pro rok 2006 a rovněž se účastnila londýnských olympijských her v roce 2012. Přispěla tak ke stříbrné medaili národního týmu. V sedmdesátých letech Philip po zranění přisedlal na kozlík s čtyřspřežením. Dokonce ve svých 95 letech ještě zapřahoval fellské poníky na královských pozemcích.⁴²

Jedním z dalších koníčků vévody z Edinburghu se stalo malování. Byl nejen patronem a mecenášem umění, ale také samotným umělcem. Jeho zájem se někdy propojil i s oficiální pozicí. V letech 1952-1999 byl prezidentem poradního výboru královské mincovny a dohlížel na návrhy mincí, pečetí i medailí, zasloužil se i novou ražbu z roku 1952. Zálibu našel v olejomalbě, v portrétech a krajinkách a některé jeho výtvořky jsou uloženy v Royal Collection Trust. Namaloval například portrét *Her Majesty the Queen at Breakfast* (1965). Dlouholeté přátelství s Edwardem Seagem formovalo jeho vlastní názory a pohledy na umění jako takové. Právě Royal Collection Trust o jeho obraze *Duart Castle ze Sound of Mull* poznamenala, že „atmosféra a světlo ukazují vliv jeho přítele, umělce Edwarda Seaga“. V roce 1956 ho Seage doprovázel na výpravě na Antarktidu, během světového turné o rok později namaloval vévoda

⁴⁰ LACEY, Robert. *The Crown: Podrobná historie*. Praha: Dobrovský s.r.o. v edici Knihy Omega, 2018. ISBN 978-80-7390-990-1. s. 128 nn.

⁴¹ WOOD, Steven. Prince Philip's Equestrian Life. Equus [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.equus.co.uk/blogs/community/14456193-prince-philips-equestrian-lifec>.

⁴² Kladrubské vzpomínky na prince Filipa. Jezdeckví. 2021, květen. ISSN 1210-5406. s 32-33.

jeho portrét na palubě *Royal Yacht Britannia*, anglický umělec zase vytvořil portrét prince při malování samotném. Tato dvojice obrazů se vyjímal na výstavě *Portrait of The Artist 2016* v Buckinghamu. Jako mecenáš získával díla pro Royal Collection Trust současných umělců, včetně Barbary Hepworthové, Mary Feddenové a Sidneyho Nolana, a také keramiku Lucie Rie z Rakouska. Vlastnil sbírku politických karikatur. Role předsedy restaurátorského výboru mu připadla po požáru windsorského hradu 1992. Byl nápomocen i při návrhu vitráží i oken pro novou kapli zámku. Sbíral také knihy o ptácích, řízení kočárů a povozů, o malování, vlastnil šedesát olejomalb od Edwarda Seaga či měl osobní alba sesbíraných fotografií. Šíře vévodových zájmů byla obrovská a zasáhla do oblasti architektury i zahradnictví. Věnoval se přestavbě kaple na královninu galerii v Buckinghamském paláci, byl členem Výboru pro obnovu Windsorského zámku zničeného požárem 1992. Tam se nachází jím navrhnutá korunovační, granátnická i uragánová alej nebo záhony a fontány východní terasy. Jeho progresivními změnami prošel i Balmoral, Birkhall či Sandringham. Tristan Hunt, ředitel V&A, o vévodovi napsal, že⁴³ „jako mecenáš a sběratel, stejně jako designér a umělec měl vévoda z Edinburghu hluboký osobní zájem o britský design, architekturu a inženýrství, po celý svůj život prosazoval kreativitu a průmysl.“ (WHITE, Katie. *The Late Prince Philip Was a Devoted Patron of the Arts and a Hobbyist Painter: Here Are Some of His Most Notable Pursuits*. *Artnet News* [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://news.artnet.com/art-world/prince-philip-as-a-patron-of-the-arts-and-an-hobbyist-painter-1958058>, vlastní překlad)

Philip se věnoval nejen umění, ale okrajově svůj zájem zaměřil na spisovatelskou činnost. Celkem bylo pod jeho jménem vydáno 14 knih. *Living off the Land* zahrnuje přepis vévodovy přednášky na Dimbley o agrární poptávce v důsledku neustále rostoucího počtu lidské populace a využívání přírodních i omezených zdrojů planety Země.⁴⁴ Nejznámější se stala asi *Down to Earth: Speeches and Writings of His Royal Highness Prince Philip, Duke of Edinburgh, on the Relationship of Man With His Environment*, jež zahrnuje spisy a projevy vévody na téma člověk a příroda v letech 1961 až 1987. Mezi další vybrané tituly patří například *Sandringham, A Question of Balance, The Environmental Revolution: Speeches on Conservation, 1962-1977, The Ship, the Lady and the Lake: The Extraordinary Life of a Victorian Steamship in the Andes* či *Driving and Judging Dressage*. Jeho knihy a jejich zaměření odpovídají vévodovým srdečným záležitostem, jako byla příroda, námořnictvo, koně či neutuchající potřeba neustále zlepšovat životní úroveň civilizace. Do českého jazyka nebyla přeložena žádná. Tituly jsou dostupné k zakoupení jen zcela výjimečně.⁴⁵

Vévoda trávil čas také pozorováním ptáků. Jeho zájem vznikl na lodi HM Yacht Britannia při plavbě Tichým oceánem mezi Novým Zélandem a antarktickým kontinentem, během které jeho objektiv zaujali mořští ptáci. O tři roky později na další plavbě přes Pacifik se k aktivitě s nadšením vrátil a doplnil sbírky fotografiemi nejznámějšími tropickými druhy z Vánočního ostrova používaného k testování jaderných zbraní. Během dalších let vstával na mnoha světových místech dříve k pravidelnému doplnění svých soukromých alb včetně australského

⁴³ WHITE, Katie. *The Late Prince Philip Was a Devoted Patron of the Arts and a Hobbyist Painter: Here Are Some of His Most Notable Pursuits*. *Artnet News* [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://news.artnet.com/art-world/prince-philip-as-a-patron-of-the-arts-and-an-hobbyist-painter-1958058>.

⁴⁴ *Living off the land*. Royal Collection Trust [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.rct.uk/collection/search#/1/collection/1003024/living-off-the-land>.

⁴⁵ *Down to Earth*. Thriftbooks [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: https://www.thriftbooks.com/w/down-to-earth-speeches-and-writings-of-his-royal-highness-prince-philip-duke-of-edinburgh-on-the-relationship-of-man-with-his-environment_philip-mountbatten_prince-philip/2077780/#edition=2433163&idq=2786309.

Pelican Point na řece Swan River. V roce 1965 navštívil v Cheshire ostrov Hilbre. Mnohé z jeho zastávek se uskutečnily v africkém prostředí. Od roku 1987 byl také prezidentem *British Trust for Ornithology*.⁴⁶

Ochrana životního prostředí se ho dotýkala velmi silně a zařadila se nejen do jeho pracovních povinností, ale i do volného času. V rozhovoru pro BBC v roce 1986 mluvil o ochraně volně žijících živočichů.⁴⁷ Byl také ředitelem WWF-UK, *World Wide Fund for Nature*, které pomohl založit, v letech 1961-1982 a WWF-International 1981-1996. Potom se stal emeritním prezidentem organizace. Na výroční večeři WWF v Bristolu v roce 2002 měl projev o ochraně a záchraně deštných lesů, protože vyšlo najevo jejich kritické ohrožení. Ty byly dle jeho názoru nezbytné pro přežití rostlin a zvířat, pro zboží a služby místním. Bojoval v něm za vytvoření technického a finančního mezinárodního partnerství včetně nevládních organizací, multilaterálních i bilaterálních agentur.⁴⁸

6. RODINNÝ ŽIVOT

Philip nepocházel z pevného rodinného zázemí. U svých vlastních dětí se snažil nahradit to, co mu vždy scházelo, ačkoli to bylo někdy specifictějším způsobem, než by některým vyhovovalo. Jako první přišel na svět následník trůnu, princ Charles, 14. listopadu 1948. O dva roky později 15. srpna 1950 ho následovala jediná dcera, princezna Anne. Třetí dítě, princ Andrew, se narodil 19. února 1960 a poslední syn, princ Edward, završil potomstvo 10. března 1964. Dle vyprávění hraběnky Mountbattenové a lady Kennardové byl Philip k malým dětem báječný. Strávil s nimi spoustu času, hráli si, rybařili, četli příběhy, tábořili, plavali. V prvních letech nebylo těžké si na ně najít více času, prakticky se jim Philip i Elizabeth věnovali stejně jako většina aristokratických britských rodin. Přesto se na ně z pohledu dnešní společnosti dívá jako na odtazité, sice milující, ale nepřilíš mateřské. Stejný názor sdílel i princ Charles ve svém životopisu, kde rodiče popsal jako citově odtazité, jako by mu ani matka, ani otec nebyli schopni či nechtěli nabídnout lásku, které byl hoden. Princ Philip se k těmto kritikám vyjádřil velmi stručně⁴⁹. „*Dělali jsme, co jsme mohli.*“ (BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 216.)

Je bez pochyb, že se královna s vévodou snažili, co mohli, aby přiblížili svým dětem podobu zdánlivě normálního života, jen jak to nejvíce šlo. Vzhledem k okolnostem to nebylo možné. Už v roce 1953 se společně bez dětí vydali na téměř 6 měsíců na cestu po zemích Commonwealthu. To zasáhlo do výchovy, jíž se ujala kromě guvernanteček i královna matka. Především Charles to ale vnímal dosti odlišně. O celém svém dětství mluvil jako o nešťastném, toužíc po lásce a ocenění. Vzdělání měl pevně v rukou Philip. Elizabeth se snažila mu dát pocit hlavy rodiny, a když to nešlo zvenku, dostal ji zevnitř. Charles tedy následoval jeho stop a nastoupil do Cheamu v Hampshire a později i do Gordounstounu. Na obou internátních školách se praktikoval spartánský způsob výchovy a pro Charlese to opravdu nebylo. Na Gordounstounu se mu podařilo vypracovat se na roli dozorce a studijní výsledky byly tak dobré, že se dostal na univerzitu pouze na jejich základě vůbec jako první člen královské

⁴⁶ Bird-watching. Royal [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/bird-watching>.

⁴⁷ When Prince Philip spoke to Newsround. BBC [online]. 2017, 4. května [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/newsround/39804365>.

⁴⁸ Princ Philip about Borneo forests. World Wide Fund For Nature [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: https://wwf.panda.org/discover/knowledge_hub/where_we_work/borneo_forests/about_borneo_forests/borneo_prince_phillip.

⁴⁹ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 213 nn.

rodiny. I přesto, že uznal, že ho škola zocelila, jeho vzpomínky na ni zůstaly depresivní, nešťastné a osamělé. Královská námořní akademie v Dartmouthu ho taktéž neminula. S Anne to měl vévoda mnohem jednodušší. Nastoupila na Benenden, jelikož Gordounstoun ještě nebyl koedukovaný. Povahou si jsou velmi podobní a veřejné projevy emocí ani stěžování jim nebylo blízké. Je známo, že spolu soutěžili, kdo dokázal za rok vyřídit více závazků a kdo je výkonnější. Byli také vždy nejaktivnějšími členy celé rodiny. Anne pokládala otce na náročného, matku za tolerantní. Na rozdíl od staršího bratra nikdy nespádala své neúspěchy na výchovu. Andrew i Edward následovali příkladu otce i bratra a nastoupili též na Gordounstoun. Andrew se zapsal na Dartmouth do Královské námořní akademie a dokonce se osobně zúčastnil vojenského sporu s Argentinci o Falkandské ostrovy. Edward po Cambridge vstoupil do pěchoty námořnictva, kde však neuspěl. Philip se s tím se zklamáním samozřejmě vyrovnal. Na jeho výchovu se lze dívat dle slov hraběnky Mountbattenové, přímé Philipovi sestřence, ze dvou úhlů. Jeho odolná povaha, vyzkoušená životem a ranami osudu, pokládala zocelení nezbytné k přežití. Bylo naprosto přirozené, že své přesvědčení aplikoval do výchovy svých dětí, jistě s těmi nejlepšími úmysly. S výjimkou nejstaršího Charlese ji všichni ustáli bez následků. Charles se svou citlivou povahou ji však velmi kritizoval. Podle něho jim otec poskytl sice to, co považoval za nejlepší, ale zapomněl na individuální přístup. Je nutno dodat, že to nemohlo být snadné ani pro jednoho z nich a jejich vzájemný vztah tímto kontrastem charakterů a přístupu k životu velmi trpěl.⁵⁰

Jak moc úspěšné bylo manželství prince s královnou, tak neúspěšné se ukázaly sňatky hned tří ze čtyř dětí. Jako první se vdala Anne za nadporučíka Marka Phillipse a dle zdrojů ji do výběru ani jeden z rodičů nezasahoval. Svatba proběhla roku 1973 a první dvě vnoučata, Peter a Zara, následovali nedlouho poté. Právě svatební den Anne s Markem přinesl vévodovi do života důkaz, že se jeho jediná dcera opravdu potatila. Navzdory všem dohodám a sporům se na oddací list podepsala příjmením Mountbatten-Windsor, které mělo náležet až jejím potomkům. Manželství jim vydrželo oficiálně do roku 1992, kdy bylo oficiálně rozvedeno a ještě téhož roku se vdala za Timothyho Laurence. Charles se oženil s lady Dianou Spencerovou v roce 1981, rok na to přišel na svět William a poté Harry. Manželství mezi Charlesem a Dianou nebylo nejen nešťastné, ale těsně před oficiální odlukou bylo v takovém stavu, že vždy zdrženlivá Elizabeth věříc, že všechno dobře dopadne, a od přírody se potíží vyhýbající Philip nedokázali stát stranou a do vztahu zasáhli. Philip vedl s Dianou několika měsíční korespondenci a dle vyprávění jejích přítelkyň to s ní myslel opravdu dobře. Podle Paula Burella se vši spravedlností udělal Philip pro záchranu manželství své snachy a syna více než Charles. V roce 1996 byli rozvedeni a o rok později Diana zemřela při tragické nehodě. V roce 2005 se Charles podruhé oženil se svou dlouholetou láskou Camillou. Třetí potomek, princ Andrew, se oženil se Sarah Fergusonovou v roce 1986 a narodily se jim dvě dcery, Beatrice a Eugenie. O deset let později se rozvedli. Jediné manželství, které přečkalo do dvacátého prvního století, je manželství prince Edwarda a Sophie Rys-Jonesové uzavřené v roce 1999. Přivedli na svět poslední vnoučata, Louisu a Jamese.⁵¹

Potomstvo vévody a královny se neustále rozrůstá. Momentálně druhý v pořadí na britský trůn, princ William, se svou ženou Catherine mají tři děti, George, Charlotte a Louise. Harry a jeho žena Meghan, kteří ohlásili částečnou oficiální odluku od rodiny a královských

⁵⁰ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 259, 311-315.

⁵¹ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 376 nn.

povinností, mají syna Archieho a dceru Lilibet. Peterovi Phillipsovi s Autumn se narodily Savannah a Isla. Zara se provdala za Mike Tindalla a společně vychovávají své dvě dcery Miu Grace a Lenu Elizabeth a syna Lucase. Princezna Beaurice si vzala Edoarda Mapelliho Mozzihoziho. Jejich dcera Sienna se narodila nedlouho po svatbě. Princezna Eugenie s manželem Jackem Brooksbankem mají syna Augusta.⁵²

Philip udržoval pravidelné styky se svou rodinou, matkou i sestrami. Princezna Alice strávila válečná i další léta pomocí pro Červený kříž, charitativní a humanitární aktivitou pro Křesťanské Sesterstvo Marty a Marie, jež založila roku 1949. Zásnubní prsten pro Elizabeth tvořila část jejich neprodaných šperků, jež darovala Philipovi. Svatby svého syna i pozdější korunovace své snachy se zúčastnila, ovšem na obou akcích už byla oblečena jako jeptiška. V roce 1967 ji z Řecka vypověděli v důsledku řecké junty a své zbývající dva roky života tak dožila v Buckinghamském paláci.⁵³ Otec Andrew zemřel rok před koncem války ve Francii. Tři přeživší sestry měly vztah s benjamínkem rodiny po válce nejsložitější. Jako manželky vysoce postavených důstojníků SS samozřejmě nedostaly pozvání na svatbu, už tak se vyskytovaly problémy s Philipovým německým původem. Margarita se stala ovšem později kmotrou princezny Anny a Sophie kmotrou prince Edwarda. Zejména Sophie byla později častou londýnskou návštěvnicí, zemřela v roce 2001. Theodora odešla zhruba 5 měsíců před matkou, princeznou Alicí, a Margarita žila do roku 1981.⁵⁴ Jeden z pravděpodobně nejnásilnějších a nejtěžších odchodů, po sestře Cecile a jejich letecké nehodě, přišel v podobě atentátu na Dickieho Mountbattena, který ho dlouhá léta vychovával. V roce 1979 byl zabit IRA, Irskou republikánskou armádou, na moři na člunu propašovanou bombou. Zpráva o tragické smrti tehdy zasáhla nejen Philipa s Elizabeth, ale i prince Charlese, který si s Dickiem vytvořil velmi blízký a hluboký vztah. Charles pronesl řeč na jeho pohřbu.⁵⁵

Philip celý svůj život zasvětil službě manželce a monarchii. Při svatebním slibu jí slíbil lásku a oddanost až do konce svých dnů a svého slova dostal. V manželství strávili 73 společných let, vévoda se stal studnicí originálních nápadů dodávajících vládě dosud nejdéle vládnoucí britské panovnice charakter stejně osobitý jako byl charakter jejího manžela. Vévoda z Edinburghu se věnoval filantropii, sportu, umění a všemu, co se od něj očekávalo. Sehrál také zásadní roli v životě svých vnoučat, například v životě Williama a Harryho. Naučil všechny souladu s přírodou, grilovat, střílet bažanty a mnoho dalšího. Byl to právě Philip, kdo v době největších sporů mezi Dianou a Charlesem přišel s nápadem společných nedělních obědů s Williamem na hradě Windsor. S Elizabeth mu tak poskytli klidné a podporující zázemí. Přímý následník trůnu si po obědě mohl s babičkou povídat o státních povinnostech a státnických záležitostech naprosto nerušeně a bez tlaku i vzhledem k tomu, že se jeho dědeček důvtipně vytratil se ctí k základnímu pravidlu. Státní povinnosti mezi královnou a následníkem se nekonají za přítomnosti třetí strany. Díky němu je tak vnuk pravděpodobně výborně připraven na roli budoucího krále a svou přípravu potvrzuje naprosto důsledným

⁵² Royal Family tree and line of succession. BBC [online]. 1. října 2021 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-23272491>.

⁵³ TRAIN, Rob. Princess Alice of Battenberg: The incredible true story of Prince Philip's mother. El Pais [online]. 2021, 14. dubna [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://english.elpais.com/usa/2021-04-14/princess-alice-of-battenberg-the-incredible-true-story-of-prince-philips-mother.html>.

⁵⁴ Who were Prince Philip's sisters?. Metro [online]. 2021, 11. dubna [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://metro.co.uk/2021/04/11/who-were-prince-philips-sisters-14391716>.

⁵⁵ Why was Lord Mountbatten, Prince Charles's great-uncle, assassinated?. History Extra [online]. 2021, 27. srpna [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.historyextra.com/period/20th-century/lord-mountbatten-murder-assassination-ira-why-the-crown>.

a stoprocentním plněním svých dosavadních povinností. Byl to Philip, kdo vymyslel nedělní obědy i pro Harryho. Je tedy velmi pravděpodobně jeho zásluha, že napjaté vztahy mezi Harrym a královnou nejsou po jeho odchodu z monarchie ještě napjatější, protože se mezi nimi vytvořilo silné pouto. Philipovi se také podařilo přesvědčit chlapce k pochodu za rakví své matky v roce 1997. Porušil tradici pro dobro monarchie a svých vnuků a přidal se s nimi k pomalému pochodu Londýnem společně s Charlesem a Dianiným bratrem. Na záznamu je vidět, že jakmile došli do kostela ze zdánlivých očí kamer, položil Williamovi ruku na rameno jako symbol útěchy. Jeho role v rodině byla vždy nepostradatelná.⁵⁶

Z veřejného života se oficiálně stáhl 2. srpna 2017, kdy se v 96 letech zúčastnil poslední oficiální akce. Jako námořník se zúčastnil přehlídky Royal Marines v Buckinghamském paláci. Po více než 22 000 veřejných vystoupení odešel do zaslouženého důchodu. Po manželčině boku se však dle vlastního rozhodnutí ještě objevil, například na královských svatbách svých vnoučat, Harryho, Eugenie i Beatrice.⁵⁷

Zemřel v 99 letech 9. dubna 2021 na hradě Windsor v přítomnosti manželky. Na jeho počest ve Westminsterském opatství odbil tenorový zvon každých 60 sekund v 18:00 BST 99krát. Vzhledem k těžké koronavirové situaci ve světě byla spuštěna online kniha kondolencí.⁵⁸ Pohřeb vévody z Edinburghu se konal 17. dubna ve Windsoru. Šlo o ceremoniální královský, nikoli státní pohřeb, jelikož ten je vyhrazen pouze panovníkům. Některé prvky z původního plánu byly upraveny kvůli směrnicím týkajících se ochrany veřejného zdraví, stále však původní kostra plánu zůstala zachována v souladu s přáním zesnulého. Zároveň k tomu probíhal v rádiu i v televizi živý přenos pro celý svět. Rakev vyjela ve 14:40 z hlavního vchodu hradu Windsor na speciálně pro tuto příležitost upraveném vévodově autě značky Land Rover. Za ní se připojil pěší průvod z nejbližších příbuzných, princ z Walesu s princeznou Anne, vévoda z Yorku a vévoda z Wessexu, vévoda z Cambridge, Peter Phillips, vévoda ze Sussexu a v poslední řadě sir Tim Laurence s hrabětem ze Snowdown. Královna mezitím ve svém Bentley dojela na obřadní místo, společně s dalšími účastníky ceremonie. Průvod pokračoval až ke kapli sv. Jiří, lemovaný zástupci Royal Navy, Royal Marines, Highlanders a 4. praporu Royal Regiment of Scotland a Royal Air Force. The King's Troop Royal Horse Artillery vystřelilo po minutě z východního trávníku hradu. Zvon věže se rozezněl taktéž. Národní hymna se spustila při příjezdu do kaple při setkání se zástupci Commonwealthu a užšího výběru sloužících. V 15 hodin po vynesení rakve do ústřední části kaple nastala minuta ticha. Obřad pro pouze 30 zúčastněných vedl windsorský biskup s požehnáním arcibiskupa z Canterbury. Bohoslužbu doprovázel zpěv čtyřčlenného sboru skladbami vybrané vévodou z Edinburghu. Zhruba po 50 minutách byla rakev spuštěna dovnitř do královské hrobky, ovšem pouze dočasně, protože po skonu královny se rakev jejího muže přesune k ní. Arcibiskup z Canterbury pronesl své požehnání a nakonec zazněla státní hymna. Členové rodiny potom opustili kapli a přesunuli se zpět do hradu Windsor.⁵⁹

⁵⁶ LACEY, Robert. *William a Harry: Bitva bratrů*. 2021. ISBN 978-80-7252-906-3. s. 411-412.

⁵⁷ The Duke of Edinburgh attends Royal Marines Parade. Royal [online]. 2017, 2. srpna [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/duke-edinburgh-attends-royal-marines-parade>.

⁵⁸ Prince Philip has died aged 99, Buckingham Palace announces. BBC [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-11437314>.

⁵⁹ Funeral for Prince Philip. CBC News Special [online]. 2021 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=O-gc2yKF8qY>.

7. PRACOVNÍ POVINNOSTI

Princ v rámci svého dlouhého života měl na svých ramenou velké množství pracovních povinností. Ty se skládaly ze zahraničních cest, přijímání státních i nestátních návštěv, z podávání ruky i předsedání velkého množství různorodých organizací, filantropie a projektů. Jeho nejdůležitějším úkolem bylo stát věrně po boku své ženy, podporovat ji a být jí oporou.⁶⁰ Jeho první veřejné vystoupení bez doprovodu královny se uskutečnilo 2. března 1948 v Royal Albert Hall, kde se jako patron boxerské londýnské federace účastnil finálového zápasu a předal vítězům medaile. V plném rozsahu sloužil královně i monarchii až do svých 95 let. Zapsal se do historie jako nejdéle fungující protějšek britského panovníka.⁶¹

7.1 JEHO KRÁLOVSKÁ VÝSOST

Tituly, hodnostmi i vyznamenáními byl princ provázen celý život. V kolébce si nesl přízvisko Philip, princ řecký a dánský. Tohoto oslovení se pro získání britského občanství musel vzdát. Do té doby pobýval v zemi pod svým titulem prince řeckého a dánského, ovšem jestli měl u sebe pas či jakou národnost prosazoval, není známo. Nebylo s ním však zacházeno jako s cizincem, neboť by jinak musel žádat o povolení k pobytu a podstupovat pravidelné registrace u místní policie. Po vstupu do britského královského námořnictva v roce 1939 byl osvobozen od imigrační kontroly bez ohledu na národnost. Po zasnoubení s princeznou byla jeho národnostní otázka pečlivě prozkoumána odborníky ministerstva vnitra. Podle britského práva nebylo manželství jeho rodičů uznáno platným. Zákon o manželství z roku 1772 vyžaduje souhlas panovníka. Alice s Andrewem ho nedostali. V tomto důsledku nebyli považováni za britské poddané. Pokud by se tehdy Elizabeth provdala za Philipa, prince řeckého a dánského, ztratila by britskou státní příslušnost a stala by se cizinkou. Dostala by se do politicky neakceptovatelné situace jako přímý následník trůnu.⁶² Žádost o britské občanství podal Philip 28. února 1946 pro přední vyřízení skrze jeho vedoucího důstojníka. Tehdy se na *Home Secretary at Westminster* obrátil George Jeger s dotazem, z jakého důvodu mu byla žádost o naturalizaci předčasně vyřízena. Odpověď přišla ze strany Chuter Eda. Žádost byla podána v souladu se všemi opatřeními a jedná se o cizince sloužícího během války v silách Jeho Veličenstva. Uvedl, že Philip, princ řecký a dánský, ve svých 25 letech vstoupil do Royal Navy jako námořní kadet několik měsíců před začátkem války. V následujících dvou letech vyjádřil ambice o budování kariéry v Royal Navy, pro což by v budoucnosti britskou národnost potřeboval. Žádosti o naturalizaci byly během válečných let pozdrženy a znovu se činnost schvalování obnovila až po konci války. V únoru 1947 se vzdal všech svých titulů a získal britské občanství.⁶³ Do 19. listopadu 1947 se mu před jménem tyčila jen vysloužená námořnická hodnost. Oslovovali ho do té doby poručík Philip Mountbatten. Přesto se často v novinových článcích chybně objevoval pořád po titulem princ Philip.⁶⁴ Den před svatbou mu byl králem udělen titul vévoda z Edinburghu, hrabě Merionethu a baron Greenwichem z Greenwiche v hrabství Londýn společně s oslovením jeho královská výsost. Byl rytířem

⁶⁰ SOKOL, Petr. Princ Philip. Reflex. 2021, 15. dubna. [cit. 2022-11-21]. ISSN 0862-6634. s. 62-65.

⁶¹ GRANT, Katie. Prince Philip retires after carrying out over 22,000 public royal engagements. INews [online]. 2. srpna 2017 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://inews.co.uk/news/prince-philip-retires-carrying-22000-public-royal-engagements-82455>.

⁶² MENNELL, Bruce. HRH Prince Philip The Duke Of Edinburgh. Passportia [online]. 13. dubna, 2021 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://passportia.org/blog/5281-hrh-prince-philip-the-duke-of-edinburgh.php>.

⁶³ Prince Philip of Greece s naturalization application. Northern Whig [British Newspaper Archive]. Antrim, Northern Ireland. 1946, 6. prosince. s. 1.

⁶⁴ Prince Philip And Bride Cheered All The Way. Dundee Courier [The British Newspaper Archive]. Angus, Scotland. 1947, 21. listopadu. s. 3.

podvazkového řádu. Vzhledem k jeho královskému původu se po smrti krále objevovaly v novinách chyby v oslovení. Tehdy se stal pouze manželem královny, titul prince mu nenáležel. V roce 1953 se tedy vedly debaty o přesném znění Philipova titulu ve vládě i v parlamentu. Kanadský poslanec John Diefenbaker vznesl přání na titul princ Commonwealthu, ten by postihoval celonárodní postavení britské královny. Následující rok o něj podala sama Elizabeth písemný návrh, ale Churchill, jako předseda vlády, upřednostňoval titul spíše prince manžela. Ministr zahraničí Anthony Eden se vyslovil pro prince říše. V roce 1955 jihoafrická vláda proti princí Commonwealthu vznesla námitky. Elizabeth se ostře vyjádřila proti protinávrhům prince manžela či prince království. Až do 8. února 1957 zůstala otázka ohledně prince nevyřešena, kdy v *The Evening Standard* vyšel článek o otázce správnosti Philipova oslovení.⁶⁵ Nakonec na žádost Macmillana mu byl královnou v roce 1957 přidělen titul princ Spojeného království a Severního Irska. Od té doby jeho celý titul zněl Jeho královská Výsost princ Philip, vévoda z Edinburghu.⁶⁶

Vojenské hodnosti si vysloužil tvrdou prací v námořnictvu. Byly mu postupně uděleny hodnosti podporučíka, poručíka a nadporučíka. Na post admirála loďstva Královského námořnictva se vypracoval 15. ledna 1953. 10. června 2011 mu byl přidělen speciální titul *Lord High Admiral of the United Kingdom*. Získal spoustu ocenění a vyznamenání Spojeného království, ze zemí Commonwealthu i ze zahraničí. Velmi často se během zahraničních cest dostal k mnoha medailím, řádům, řetězům a tamním velkokřížům i hvězd souvisejícím se státními návštěvami. Čestné akademické tituly ho neminuly. V neposlední řadě jeho jméno se stalo eponymy - mezinárodní cena vévody z Edinburghu, park prince Philipa v Malajsii, Prince Philip Drive v St. John's v Newfoundland a Labrador, Nemocnice prince Philipa v Llanelli, Prince Philip Dental Hospital v Hongkongu, antarktický ledovec prince Philipa, Medaile prince Philipa: Royal Academy of Engineering.⁶⁷ V roce 2017 byl pasován Jejím Veličenstvem na rytíře Velkého červeného kříže Královského viktoriánského řádu jako symbolické uznání za jeho léta ve službě.⁶⁸

Celý titul prince Philipa zněl: „*His Royal Highness The Prince Philip, Duke of Edinburgh, Earl of Merioneth, Baron Greenwich, Royal Knight of the Most Noble Order of the Garter, Extra Knight of the Most Ancient and Most Noble Order of the Thistle, Member of the Order of Merit, Knight Grand Cross of the Royal Victorian Order, Grand Master and First and Principal Knight Grand Cross of the Most Excellent Order of the British Empire, Knight of the Order of Australia, Additional Member of the Order of New Zealand, Extra Companion of the Queen's Service Order, Royal Chief of the Order of Logohu, Extraordinary Companion of the Order of Canada, Extraordinary Commander of the Order of Military Merit, Lord of Her Majesty's Most Honourable Privy Council, Privy Councillor of the Queen's Privy Council for Canada, Personal Aide-de-Camp to Her Majesty, Lord High Admiral of the United Kingdom.*“ (FINNIS, Alex. Prince Philip's titles: The full list of honours held by the Duke of Edinburgh – and what happens to them now. INews [online]. 17. dubna 2021 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z:

⁶⁵ FINNIS, Alex. Prince Philip's titles: The full list of honours held by the Duke of Edinburgh – and what happens to them now. INews [online]. 2021, 17. dubna. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://inews.co.uk/news/uk/prince-philip-titles-honours-list-held-duke-of-edinburgh-what-happens-inherit-now-9599800>.

⁶⁶ Prince Philip in the Argentine. Northern Whig [The British Newspaper Archive]. Antrim, Northern Ireland, 1957, 23. února. s. 1.

⁶⁷ List of titles and honours of Prince Philip, Duke of Edinburgh. Wikipedia [online]. [cit. 2021-12-06]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_titles_and_honours_of_Prince_Philip,_Duke_of_Edinburgh.

⁶⁸ The Queen's Consort. *Royal* [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/consort-her-majesty-queen>.

<https://inews.co.uk/news/uk/prince-philip-titles-honours-list-held-duke-of-edinburgh-what-happens-inherit-now-959980>, ponecháno v původním jazyce.)

Po smrti tituly vždy přecházejí na živé osoby. Titul vévody z Edinburghu připadne princovi Edwardovi, jeho čtvrtému potomkovi. Edward se ale stane vévodou z Edinburghu až po nastoupení prince Charlese na trůn, tedy po královnině smrti. Všechny hodnosti potom plynule přecházejí na nejstaršího syna a teprve potom bude titul udělen Edwardovi. Hrabě z Merioneth a baron Greenwich přejde na Charlese, taktéž při jeho nástupu na trůn. Ostatní tituly jako rytířské řády, vyznamenání jiných národů či ta vyznamenání související s oddanou službou královně na nikoho nepřecházejí, protože je může nosit více živých osob najednou a neumírají s ním.⁶⁹

Princ Philip nenosil titul krále Spojeného království Velké Británie a Irska, i přestože byl královniným manželem. Důvod pramení z britského parlamentního zákona o následnictví. Určuje, jaký titul nosí budoucí následník trůnu a jaký titul bude nosit jeho manžel či manželka, protože zákon nehledí na pohlaví, pouze na krev. V případě manželství muže v královské pokrevní linii jeho choti připadne jakákoli ženská podoba titulu. U manželství Elizabethiných rodičů, George VI. a Elizabeth, to byla jiná situace. Její matka nosila titul královna choť a po smrti manžela to byla pouze královna matka. V případě manželství, kdy je žena z královské pokrevní linie, není její manžel způsobilý převzít mužskou podobu jejího titulu. A přesně z tohoto důvodu se princ Philip nikdy nestal králem ani králem chotěm, ani žádnou jinou maskulinní obdobou titulu své ženy.⁷⁰

7.2 ZAHRANIČNÍ CESTY

Vévoda z Edinburghu většinu svého života strávil cestováním. Už jako dítě musel s rodinou uprchnout z Řecka, žil ve Francii, u mnoha příbuzných, válku prožil ve světových vodách. Nakonec se trvale usadil v Buckinghamském paláci v Londýně po boku své manželky, královny Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Vlastníma očima poznal Philip téměř celý svět. Státní návštěvy, oficiální zastávky i cesty tvořily velkou část jeho povinností jakožto příslušníka královské rodiny, zároveň stejně často byl hostitelem pro důležité osobnosti, hlavy států či jiné typy výprav. Společně i zvlášť za svůj život procestovali většinu světa a navštívili nejen všechny země Commonwealthu a státy podílející se svým významem a velikostí na světovém vývoji, ale v rámci státních návštěv se podívali i do spousty méně důležitých oblastí.

Oficiální návštěvy hlav států obvykle proběhly obvykle dvě v každém roce, od úterý do pátku. Ubytování byli buď v Buckinghamském paláci, ve Windsoru či výjimečně v Holyroodhouse v Edinburghu. Jako první čest navštívit novou královnu s jejím mužem v roce 1952 měl na přelomu června a července švédský král Gustav VI. Adolf s královnou Louisou. Na seznam se následovně zařadila většina hlav Britského společenství národů, američtí prezidenti, zástupci evropských i světových států nevyjímaje Rusko a dokonce i Českou republiku, kdy ji navštívil prezident Václav Havel po boku s první dámou Dagmar Havlovou. Vévoda s manželkou vykonávali stejné množství zahraničních návštěv, jako jich hostili. Primárně cestovali do bývalých britských kolonií či velkých států jako USA, Německo, Francie. Velmi častou

⁶⁹ FINNIS, Alex. Prince Philip's titles: The full list of honours held by the Duke of Edinburgh – and what happens to them now. INews [online]. 2021, 17. dubna. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://inews.co.uk/news/uk/prince-philip-titles-honours-list-held-duke-of-edinburgh-what-happens-inherit-now-959980>.

⁷⁰ CAHN, Lauren. Why Prince Phillip Wasn't King of England—Explained. Reader's Digest [online]. 2022, 5. ledna [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.rd.com/article/reason-prince-phillip-isnt-king-england>.

zastávkou se stalo sousední Irsko kvůli velmi komplikované historii. Na pozvání prezidenta Havla dokonce strávili pár dní v České republice v roce 1996. Samozřejmě nejčastěji se objevovali v zemích Commonwealthu, jemuž je královna oddaná od raného mládí. Kanadu pocitili více než dvacetkrát, v Austrálii a na Novém Zélandu také překročili desítku. V roce 1954 podnikli společně jejich vůbec první dlouhou několikaměsíční cestu po společenství, v níž nevynechali ani jediný bod v na minuty naplánovaném programu. Zodpovědnost královského páru a jejich smysl pro plnění povinností byly vždy pověstné, možná stejně jako Philipův suchý humor, který ho neomylně provázel celým životem.⁷¹

Cesty vévody s Edinburghu, jednodenní i vícedenní, s královnou po boku i bez ní, probíhaly všechny víceméně podobně. Vždy byl připraven na minuty přesný itinerář, seznam zúčastněných, předem daný doprovod. Státní královské návštěvy se velmi často plánovaly až půl roku dopředu. Jednodenní zastávky, méně oficiální výpravy nebo cesty bez doprovodu jeho ženy, byly připravované s kratším časovým odstupem, často vyplývající z dané aktuální situace. Při tragédii v Aberfaanu v roce 1966 vévoda změnil původní plány a na místo poznamenané katastrofou se vydal. Jeho cesty netvořily jen státní královské návštěvy, nýbrž i pracovní zastávky v rámci povinností. Kroky jakožto ředitele, patrona či pouhého člena mnoha institucí ho vedly na stovky míst po celém světě, například velkou část jeho zahraničních akcí tvořily právě události spojené se Světovým fondem na ochranu přírody. Náplní programu tak bývaly setkání, konference i summity s nejvyššími představiteli, jimž předsedal či se jich pouze zúčastnil. Spousty akcí podnikl sám, například v Severním Irsku měl téměř přes 60 návštěv, téměř dvakrát více než Elizabeth.⁷² Jako předseda mezinárodní jezdecké federace navštívil například Argentinu v roce 1966. Konalo se tam mistrovství světa ve skocích, kterého účastnil jako hráč póla. V rámci mistrovství se setkal i s argentinským prezidentem Onganiem.⁷³ Vévodova cesta kolem světa se uskutečnila v roce 1959 a byla to jediná delší tour po zemích Commonwealthu, kterou absolvoval bez doprovodu své manželky. V rámci najetých 36 000 mil navštívil Dálný východ, Tichomoří, Panamu nebo Bahamy či Bermudy.⁷⁴ Kouzlo jeho osobnosti během jeho četných cest zapůsobilo na mnohé. V rámci plánovaného programu se podíval i mezi domorodé kmeny. Ve Vanuatu, ostrovním státě jižního Pacifiku, je jednou komunitou deštných pralesů oslavován jako bůh. Sekta *Prince Philip Movement* je následována kmenem *Yaohnanen*. Starý náčelník věřil, že Philip je synem jejich dvou horských bohů, který zmizel těsně před druhou světovou válkou. Neměli ponětí kam, dokud ho nespatriili po boku anglické královny. Kmen tehdy souhlasil s natáčením, jen pokud cestovatel a vedoucí výpravy Pete McCarthy předá princí jejich vzkaz. Nechali je nahlédnout i do jejich chýše, v níž se skrývala podepsaná fotografie s posvátnými princovými artefakty.⁷⁵

7.2.1 NÁVŠTĚVA ČESKÉ REPUBLIKY

Její královská výsost královna Elizabeth II. navštívila Českou republiku společně se svým manželem 27. března 1996, kdy přistáním na pražském letišti společně zahájili třídenní

⁷¹ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 359.

⁷² Prince Philip: Highlights of the duke's many visits to Northern Ireland. BBC [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-56170286>.

⁷³ BELL, Kenneth C. Prince Philip in the Argentine. Illustrated London News [The British Newspaper Archive]. London, England, 1966, 5. listopadu. ISSN 0019-2422. s. 24.

⁷⁴ Prince Philip Returns. The Sphere [The British Newspaper Archive]. London, England, 1959, 9. května. s. 33.

⁷⁵ The truth about Prince Philip. Gorey Guardian [The British Newspaper Archive]. 1997, 15. ledna. s. 66.

návštěvu.⁷⁶ Byla to jedinečná cesta královského páru, protože prakticky bezvýznamná, v té době to byla čerstvě vzniklá republika. Jako nový stát neměla ve světě žádné jméno ani důležité postavení, tudíž zde ani neexistoval nějaký zvláštní důvod pro jejich zastávku. Královna cestovala pouze dvakrát do roka a zejména po zemích Commonwealthu. Organizace cesty přesto probíhala už zhruba půl roku dopředu, kdy se vytvořil hlavní obrys návštěvy a programu, orientační délka, návštěvní místa, kam by se zhruba měli podívat. Na každou státní návštěvu je připraven minutovník s podrobným programem, co se kdy, kde a jakým způsobem odehrává, kdo sedí v jakém autě, kdo kam směřuje a s kým. Tato návštěva nebyla výjimkou. Královna obdržela ten stejně strukturovaný program jako všichni zúčastnění, ovšem v upraveném formátu odpovídající velikosti náprsní kapsy či malé kabelky.⁷⁷

První den se po příletu a oficiálním uvítání na letišti, kdy všechno bylo na minuty připravené a zorganizované, se začal na Hradě a na jednání v salonu pro hosty. Vzhledem ke zvláštní situaci, kdy uplynul sotva měsíc od smrti první dámy, Olgy Havlové, nebylo vhodné, aby prezident Václav Havel měl s sebou jakýkoli doprovod, takže jednání proběhlo v nevyváženém složení na sofa v habsburském salonu vedle trůnního sálu. Je běžným pravidlem, že se pár vítá za přirozených okolností párem. Potom se plynule přesunuli k prohlídce darů, kde královský pár obdržel české sklo z rukou Bořka Šípa, mimořádná osobnost světového jména a formátu, v podobě mísy na ovoce. České sklo je speciální svým nenapodobitelným a fenomenálním zvukem. Královna poté dostala Řád bílého lva, jež mohou obdržet pouze hlavy států. Philip s manželkou se po darech odjeli ubytovat do Lichtenštejnského paláce. Palác speciálně zrekonstruovaný jako ubytování pro státní a nejvýznamnější návštěvy se nachází na Kampě naproti domku Josefa Dobrovského a následně po něm i Jana Wericha. Za svatojánských poutí se zde odpalovaly ohňostroje, v 18. století byla budova centrem společenského života. Potom se plynule přesunuli na státní večeři a banket pro 150 hostů provázený královniným proslovem.⁷⁸

Druhý den proběhla prohlídka ústavních orgánů, setkáním s premiérem Václavem Klausem a předsedou Poslanecké sněmovny Milanem Udem. Samozřejmě jejich konverzace se netýkala politických názorů, protože dle zvyklostí žádný pracující člen královské rodiny své názory veřejnosti nesdílí a nevyjadřuje. Elizabethina cesta pak směřovala už bez manželova doprovodu do Brna, Philipovy kroky se přesunuly do Kladrub. Jako velcí milovníci koní i psů byla kladrubská zastávka naprosto přirozená a předvídatelná.⁷⁹

Poslední den proběhl v Praze v Dejvicích, kdy se před ministerstvem obrany vévoda z Edinburghu v uniformě důstojníka britského Královského letectva poklonil památce československých letců padlých v bitvě o Velkou Británii za přítomnosti tehdejšího ministra obrany Viléma Holáňa. Jeho žena se zvlášť pozdravila s vdovami po padlých, prohlédla si Staroměstskou radnici, Betlémskou kapli, v níž se setkala s britskou komunitou, a samozřejmě ji čekala i prohlídka Hradu. Na večerní recepci v Rudolfinu se dostalo pozvaným nejvíce příležitostí s královským párem promluvit.⁸⁰ Návštěva Národního hřebčína Kladruby

⁷⁶ KUŠOVÁ, Tereza. Alžběta II. jako první britský monarcha navštívila české země před 15 lety. Novinky [online]. 27. března 2011 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/historie2/clanek/alzbeta-ii-jako-prvni-britsky-monarcha-navstivila-ceske-zeme-pred-15-lety-83456>.

⁷⁷ Rozhovor s Mgr. Ladislavem Špačkem, bývalým tiskovým mluvčím prezidenta Václava Havla, ze dne 5. 5. 2021, záznam v archivu autorky.

⁷⁸ Totéž.

⁷⁹ Totéž.

⁸⁰ Totéž.

nad Labem proběhla tedy 28. března 1996. Ve 14:40, na minutu přesně, dorazila Jeho královská Výsost vévoda z Edinburghu v doprovodu ministra zemědělství Josefa Luxe a dalších z řady významných osobností na nádvoří, kde celou výpravu přivítal MVDr. Norbert Záliš, tehdejší ředitel Hřebčína. Zavedl ji do zámecké císařské jídelny k příležitosti přípitku. Poté se hosté přesunuli k pozdravení a přijetí významných jezdců, českých - Kocmana, Dymeše, Davida, Nimse, Šebka, a německých - Quinklera, Knella a rakouského Wolfmayera. Následovalo předvedení plemenných hřebců a stád starokladrubských klisen a prohlídka stájí hřebčína a plemenného hřebce Generale Proximu XLVIII ve volnosti na jízdárně. Na tribuně se konala ukázka dvoj, čtyř až šestispřežení za účasti kladrubských a slatiňanských jezdců. Závěr programu vytvořil sám vévoda vychutnáním si projížďky šestispřežím starokladrubských běloušů řízeným správcem hřebčína Petrem Vozábem. Součástí programu bylo také odhalení pamětní desky s princovým jménem.⁸¹ Součástí bohatého programu byla i vojenská přehlídka na nádvoří pražského hradu čestné jednotky hradní stráže. Jejich koordinace je neuvěřitelně složitá, kdy královna musí udělat 6 kroků doprava, 3 kroky doleva, 7 kroků doprava, poté se zastavit a zvolat vojákům nazdar načež následuje odpověď zdar Vaše Veličenstvo. Po 4 krocích zpět se otočí a se všemi se pozdraví. Za sebou má neustále v patách ordonance-důstojníka, který ji neustále chrání. Například po prezidentově jemném zásahu, když se dotkl královnina lokte, aby ji pootočil, okamžitě přiskočil se šavlí a zasyčel mu do ucha „*don't touch Her Majesty, please*“. Prezident Havel se pak vrátil tiše ke svému osobnímu tajemníkovi, panu Špačkovi, a prohlásil, že se bál, že mu tou šavlí tu ruku usekne. Ostatně se nebylo čemu divit, protože takto se dotýkat Jeho Veličenstva je nejen nevhodné, ale přímo zakázané. Návštěva proběhla prakticky bez jediného zakolísání i bez jediné větší organizační chyby.⁸²

Při porovnání návštěvy v České republice a návštěvy v Buckinghamském paláci byl ohromný rozdíl hlavně v nevyslovené panující hierarchii. Každý ví, kde si stojí, co smí a co nesmí, co si může a nemůže dovolit. Monarchie tam svým způsobem nebyla nijak dlouhodobě přerušena, jejich sociální žebříčky nejsou v žádném případě kasty, ale lidé mezi sebou mají nevyslovené sociální citění. Přestože je Hrad největším sídlem hlavy státu na celém světě, londýnské sídlo je úplně na jiném žebříčku majestátnosti a honosnosti.⁸³

7.3 PATRONÁTY A ORGANIZACE

Jako člena královské rodiny ho neminuly různé účasti na charitativních akcích, patronáty a povinnosti související s postavením. Když Elizabeth nastoupila na trůn, dostal jasné pokyny: držet se stranou. V té době se Philip velmi těžko vyrovnával s nepřátelským postavením dvořanů vůči své osobě. Shledával to za hluboce znechucující a nesnesitelné. Přesto se snažil zapadnout a dle vlastních slov si dělal to svoje. Seznam jeho aktivit a úřadů je sáhodlouhý, s princeznou Anne dokonce mnoho let soupeřili o domácí titul nejaktivnějšího člena královské rodiny. Každý řádek seznamu představuje mnoho hodin tvrdé práce, různé schůze, zápisy, krátké porady, projevy, jednání, vyjednávání o penězích a cestování. Jedním z nejvýznamnějších roků jeho práce se stal rok 1956, kdy zahájil pořádání *Studijní konference Britského společenství národů*, založil *Královskou zemědělskou společnost Britského*

⁸¹ GOTTHARDOVÁ, Lenka. Návštěva prince Philipa v Kladrubech n. L. Farmář. 1996, květen. ISSN 1210-9789. s. 107.

⁸² Rozhovor s Mgr. Ladislavem Špačkem, bývalým tiskovým mluvčím prezidenta Václava Havla, ze dne 5. 5. 2021, záznam v archivu autorky.

⁸³ Totéž.

společenství národů a položil základy *Projektů cen vévody z Edinburghu*, provozovaného dodnes.⁸⁴

Za prvních let manželčiny vlády přišel například s *Kompenzačním systémem vévody z Edinburghu*, tradici *Táborů vévody z Yorku* rozšířil o program pro sociálně znevýhodněnou a pracující mládež, kde se dostala možnost zocelit a zkusit různé aktivity pro přípravu života venku a v souladu s přírodou. Do roku 2021 programem prošlo asi 8 miliónů mladých lidí z velké části světa. Ten byl unikátní svým dosahem a podstatou. Prosazoval silný hlas lidu a důležitost společenských změn. Něco, s čím měla přijít spíše vláda než monarchie, jenže právě tady na tomto příkladu se ukázala důležitost role prince Philipa ve světových dějinách, kdy se mu podařilo přijít s projektem, který dokáže přispět moderní civilizaci a zapojit se do řešení světových problémů, aniž by monarchie jakkoli porušila své zásady a tradice.⁸⁵ V roce 1956 také přišel s projektem *The Duke of Edinburgh's Commonwealth Study Conferences*, který funguje ve stejném formátu dodnes. První schůzka se zaměřila na lidské problémy v průmyslových společenstvích v rámci Commonwealthu a impéria.⁸⁶ Velmi se angažoval i v oblasti průmyslu. Jako praporčík Královského námořnictva musel v rámci svých pracovních povinností na lodi zaznamenávat podrobnosti o instruktážních kurzech a ty doplňoval technickými výkresy. V návaznosti na své poznání o důležitosti motorů a dalších strojů se stal předsedou Rady inženýrských institucí vzniklé 1965 z důvodu nutnosti sjednocení oborů pod jeden ústřední orgán a stanovení kvalifikací. O jedenáct let později bylo na jeho návrh založeno mezinárodní *The Fellowship of Engineering*. V roce 1992 se název proměnil v *Royal Academy of Engineering* (RAE). Roku 1989 Philip souhlasil se založením *Medaile prince Philipa* pro individuální ocenění za mimořádné přispění oboru.⁸⁷

Velké novoty prováděl i uvnitř fungování paláce. Přišel s nápadem pořádat neformální obědy, zařídil, aby si lokajové přestali pudrovat vlasy, nebo nechal v rámci úspor vyřadit z provozu druhou palácovou kuchyni provozovanou pouze pro potřeby královské rodiny. Zasadil se o zapojení systémů interkom i o natočení dokumentu s názvem *Královská rodina*. Za celý svůj život byl čestným členem, patronem, prezidentem či členem v jiné funkci zhruba v 990 organizacích, charitách a společnostech.⁸⁸

Byl členem sportovních klubů, od kriketového po jachtový, titulárním rektorem pro příklad Cambridgské, Edinburghské univerzity, předsedou zoologické společnosti v Londýně, patronem *Lords Tavernes* nebo spoluzakladatelem *Společnosti pro uchování Cutty Sark*, dnes známé jako *Nadace Cutty Sark*, jejímž byl i patronem až do roku 2000. Toto je jen malý výčet z jeho aktivit a úřadů, jež za svůj život stihl zastat. Pod jeho jménem je udělena řada cen a medailí. Celý rejstřík jeho aktivit je uveden v příloze.⁸⁹

⁸⁴ BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X. s. 262, 263.

⁸⁵ LACEY, Robert. *William a Harry: Bitva bratrů*. 2021. ISBN 978-80-7252-906-3. s. 411.

⁸⁶ Our History. Commonwealth Leaders Dialogue Canada [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.commonwealthleaders.org>.

⁸⁷ Engineering. Royal [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/engineering>.

⁸⁸ Prince Philip: 99 years, 143 countries and one very famous wife. BBC [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-42651950>.

⁸⁹ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 468-476.

7.3.1 PROJEKT A CENA VÉVODY Z EDINBURGHU

Během let se stával nejen členem mnoha charit a organizací, ale také jednu velmi významnou založil. *Mezinárodní cena vévody z Edinburghu* (DofE) je dnes udělována téměř po celém světě, nevyjímaje Českou republiku, a inspiruje jedince k seberozvoji a lepším výsledkům. V roce 2022 je její součástí 130 zemí světa.⁹⁰

7.3.1.1 HISTORIE

Poprvé uvažoval o myšlence založit organizaci podporující rozvoj mladých lidí už v roce 1954. Popud mu k tomu dal jeho bývalý ředitel Kurt Hahn. Hahn na Gordounstounu vytvořil model *Moray Badge*, jež Philip jako žák také získal, s cílem zajistit mladým lidem jedinečný široce vzdělávací model. Shledal se s tak velkým úspěchem, že ředitel chtěl model povýšit na národní úroveň. Tehdy se setkal s vévodou a společně položili základy pro budoucí DofE.⁹¹ Philip měl za cíl vytvořit pro mladé muže v tříleté pauze mezi ukončením formálního vzdělání a nastoupení do státní služby v 18 letech prostředí pro co nejlepší využití volného času. Prostředí, kde nabydou sebevědomí i smysluplnost pro svou budoucnost. Po konzultacích s ministrem školství zahájil v únoru 1956 pilotní projekt pro chlapce zahrnující národní dobrovolné mládežnické organizace. Skládal se ze záchranné a veřejné služby, expedice, pronásledování a fitness. Mnoho z nich se potom zúčastnilo plánovací konference na Ashridge College v Hertfordshire. Po rozšíření původní pilotní program zahrnoval i námořnictvo, armádu, královské letectvo, místní vzdělávací úřady a pár gymnázií v Británii. 7000 chlapců se rozdělilo 1000 cen po prvním roce fungování. Sklidil takový úspěch, že se připravily další piloty v zámoří a také speciální pro dívky v rámci designu bydlení, dobrodružství a služeb. V roce 1975 se do programu zapojil první milion mladých lidí. V roce 1980 už se mohl zapojit každý jedinec od 14 do 24 let. V tento rok už program DofE převzaly formát čtyř sekcí fungující až do současnosti – dobrovolnictví, dovednosti, expedice a speciální rezidenční sekce zlaté úrovně. O 8 let později vznikla *International Award Association*. 2001 se vévoda předsednictví vzdal, ale zůstal patronem. Momentálně jsou nabízeny programy nabízí programy DofE jako součást nadace *The Duke of Edinburgh's International Award Foundation*. V Česku tento program funguje již od roku 1995.⁹²

7.3.1.2 NÁPLŇ A FUNGOVÁNÍ

Programy fungují na základě podpory osobního objevování, růstu sebevědomí a odpovědnosti. Jejich dokončení trvá od jednoho roku do čtyř let, což umožnilo vznik úrovní a možnost dosahování bronzových, stříbrných a zlatých cen DofE. Nastavit si své cíle mohou účastníci v několika oblastech - dobrovolnictví (po dobu 12 měsíců), expedice (venkovní výzvy během 4 dnů/3 nocí), fyzické (daný standart za 6/12 měsíců), dovednostní (praktické dovednosti, osobní zájmy a talenty za 6/12 měsíců) a rezidenční (na zlaté úrovni absolvování sdílené části v prostředí mimo domov během 5 dnů/4 nocí).⁹³

Z Philipa číselka při každé zmínce o DofE velká hrdost. „*Když byl program v roce 1956 zkušebně spuštěn, nikdo moc netušil, co z něj bude. Velmi rychle však uspěl a od té doby se program DofE stále rozšiřuje po celém světě.*“ (History. *The Duke of Edinburgh's*

⁹⁰ History. The Duke of Edinburgh's Award [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z URL: <https://www.dofe.org/about>.

⁹¹ Our History. Gordonstoun [online]. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://gordonstoun.org.uk/our-history>.

⁹² History. The Duke of Edinburgh's Award [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z URL: <https://www.dofe.org/about>.

⁹³ The Duke of Edinburgh's Award [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/duke-edinburghs-award>.

Award [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z URL: <https://www.dofe.org/about.>, vlastní překlad) Odkaz celé Philipovy práce na DofE se dá i snadno vyčíslit. K roku 2021 se do DofE zapojilo více než 13 milionů lidí, udělilo se 6 miliónů cen, odpracovalo se přes 125 miliónů hodin dobrovolnické činnosti a projekt získal unikátní mezinárodní akreditaci. Během 65 let se zapojilo 168 zemí. Heslo DofE zní: objevuj, inspiruj, podporuj, rozvíjej se.⁹⁴ Program podporuje i mnoho známých osobností včetně Helen Mirren, Benedict Cumberbatch i Vivienne Westwood.⁹⁵

V rámci výročí vévodových 100. narozenin, které měl oslavit 10. června 2021, byla v rámci nadace spuštěna kampaň *Founder's 100*. Philip byl zastáncem názoru, že lidé mají nekonečný potenciál, a průkopníkem neformálního vzdělávání a učení. Proto při příležitosti speciálního výročí jeho narozenin má nejen program, ale i nově spuštěná kampaň zajistit důstojné a obšírné pokračování a rozšíření jeho myšlenek mezi mladé a nadané lidi po mnoho dalších let. *Founder's 100* plánuje získat během příštích tří let více než 25 milionů liber k pomoci více než dvěma milionům účastníků programu zaměřujícím se zejména na ty, kteří pocházejí z ohroženého a marginalizovaného prostředí. *Cena vévody z Edinburghu* vznikla právě pro to, aby pomohla mladým lidem vybudovat a nabrat dovednosti se zkušenostmi potřebnými pro objevení jejich nekonečného potenciálu a také je připravit na svět dneška i zítřka. Jednou z metod je například vystoupení z komfortní zóny a podnikání vzájemných výzev v řadě oblastí. Právě aby zjistili, že je v nich více, než si kdy mysleli. Ostatně právě tyto myšlenky Philip vždy prosazoval a staly se tak duší celého programu.⁹⁶

7.3.1.3 ABSOLVENTI

Program pomohl už mnoha lidem po celém světě rozvinout svůj potenciál a na jeho základě se ve světě prosadit a naplnit svůj čas prací, která je baví. Jeden z absolventů projektu DofE, Jon Watts, odešel v 16 letech ze školy bez jakéhokoli dalšího plánu. Následně se potýkal s problémy se zákonem, v krátkodobé věznici končil každý víkend, o dva roky později skončil u soudu s rozsudkem 6,5 roku v ústavu pro mladistvé. Právě zde byl místní fotbalový klub součástí projektu. Zástupci DofE tam přednesli projev o možnostech, jež jim mohou poskytnout, a Jon tehdy neváhal a uvedl jim své jméno. Stal se naslouchačem pro vězně, byl v pohotovosti 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. V kondici se držel aktivitami jako fotbal a volejbal. Součástí byla také možnost kvalifikace v novém oboru, načež Watts skončil v kuchyni. Po absolvování programů kriminálního chování se přesunul do polootevřené části věznice, v rámci níž využil příležitosti pracovat v kuchyni Jamieho Olivera. Ta mu dala novou motivaci, sebevědomí, objevila jeho talent a nastartovala nový život. Dle jeho slov právě účast v DofE mu zachránila život, odemkla jeho potenciál a dala mu nástroj k úspěchu. V roce 2015 začal pracovat sám na sebe. Momentálně nabízí své zkušenosti k objednání jeho osoby jako soukromého šéfkuchaře na večere a další akce. Jona na sociálních sítích momentálně sleduje více než 60 tisíc lidí. DofE mu podle jeho slov život nejen změnilo, ale i zachránilo. Spousta jeho starých přátel skončila buď ve vězení, nebo už jsou po smrti. On na rozdíl od nich během svého pobytu *pod zámkem* dosáhl bronzové, stříbrné i zlaté ceny

⁹⁴ Odkaz prince Philipa. DofE: Česká republika. Facebook [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=784290439189076>.

⁹⁵ The Duke of Edinburgh's Award [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/duke-edinburghs-award>.

⁹⁶ Marking the centenary of HRH The Duke of Edinburgh. Intaward [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://intaward.org/marking-the-centenary-of-hrh-the-duke-of-edinburgh>.

programu. Teď, více než deset let po propuštění, byl v televizi v živém vysílání a tisíce lidí vaří podle jeho receptů.⁹⁷

7.3.1.4 PROJEKT A CENA VÉVODY Z EDINBURGHU V ČESKÉ REPUBLICE

Do České republiky se Mezinárodní cena vévody z Edinburghu dostala díky golfistce Lady Luise Abrahamsové, prvorepublikové šampionce. Už v roce 1995 program získal záštitu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pod zkratkou EDIE v rámci 30 institucí, které tvořily převážně střední školy. 1996 vznikla mezinárodní kancelář a se změnou názvu na *Mezinárodní cenu vévody z Edinburghu* přišla i Národní kancelář se sídlem v Praze. Při příležitosti přijetí nové vizuální identity navštívil Prahu princ Edward jako předseda správní rady *The Duke of Edinburgh's International Award Foundation*. Programu DofE se zúčastnily tisíce mladých lidí. Nejen z důvodu přílivu zájemců se Národní kancelář DofE v roce 2019 změnila na Národní centrum DofE, kdy se programu věnovalo 5000 lidí. Zlatou, bronzovou a stříbrnou cenou bylo odměněno 750 úspěšných absolventů. České Národní centrum DofE se účastní mezinárodních akcí a výměn vedoucích. Mezinárodní cena vévody z Edinburghu, Česká republika, o. p. s., má licenci k poskytování programu DofE, která je udělována organizací *The Duke of Edinburgh's International Award Foundation* se sídlem v Londýně. Ta se stará o zajištění kvality a rozšiřování programu do celého světa. Program je podporován i významnými českými osobnostmi jako Jakubem Vágnerem, Klárou Kolouchovou či Tatianou Kovaříkovou.⁹⁸ Vznikl také Sociální fond DofE k podpoře sociálně znevýhodněných mladých lidí chtějících se zapojit do programu. Za každý příspěvek v hodnotě 10 000 Kč je ve spolupráci se Středočeským krajem vysazena lípa v obci Vestec v budoucí Aleji prince Philipa. Výsledkem bude alej o sto stromech vzniklá na počest jeho stých narozenin. Odkazuje tak na dvě zásadní témata, jimž se DofE věnuje: ochranu životního prostředí a podporu i rozvoj potenciálu všech mladých lidí bez rozdílu. Alej Prince Philipa podpoří svým vznikem mladé Ukrajince a jejich integraci do české společnosti. Finanční prostředky budou také použity na vznik integračního *buddy programu*, v němž se propojí ukrajinské děti s dětmi zapojenými v programu.⁹⁹

7.3.2 MEZINÁRODNÍ JEZDECKÁ FEDERACE

Mezinárodní jezdecká federace byla založena v roce 1921, v roce princova narození. Prezidentem organizace se stal v roce 1963. Jeho jméno přineslo nejen mezinárodní úctu a úroveň, ale jeho osobnost přinesla jezdeckému sportu pod jeho vedením mnohé. Podnítil vznik série FEI Jumping Nations Cup, aktivně podporoval zahájení FEI Jumping World Cup v 70. letech, nesl si velký podíl na vzniku soutěže FEI World Equestrian Games, za níž bojoval dlouhá léta, poprvé však byla uvedena až v roce 1990. Prosadil, aby se mezi olympijské disciplíny zařadilo spřežení, vytrvalost a voltíže. Jeho milované vozatajství pozdvihl na moderní sportovní disciplínu, čímž nepřímo přispěl k novému využití starokladrubských koní, tím pádem i k jejich záchraně a rozvoji. Maria de Pellegars, historička a autorka knihy *Ilustrovaná historie jezdeckého sportu*, se o něm vyjádřila nejen jako o dobrém sportovci v mnoha disciplínách, ale také jako o skutečném vůdci a osobě, jež dokázala proměnit jezdecký sport

⁹⁷ Rozhovor s Jonem Wattsonem, kuchařem a bývalým účastníkem programu DofE, ze dne 7. 3. 2022, záznam v archivu autorky.

⁹⁸ Historie. The Duke of Edinburgh's International Award: Czech Republic [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.dofe.cz/historie>.

⁹⁹ Zapojte se do výzvy #dofe100 a podpořte mladou generaci. Darujme [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.darujme.cz/projekt/1202731?fbclid=IwAR1_8Z9ZdQUOaSDwl_VPwoubbVBimkdYHNSx4V_c7njdF98tZPGzmeUyS0#informace.

v něco mnohem více profesionálnějšího. Ředitel FEI De Vos popsal Philipovu smrt jako obrovskou ztrátu pro jezdecktví i federaci s tím, že jeho odkaz bude přežívat po mnoho dalších desetiletí.¹⁰⁰

7.3.3 SVĚTOVÝ FOND NA OCHRANU PŘÍRODY

Vévoda z Edinburghu se už od svého mládí zabýval ochranou životního prostředí, což dokládá jeho dlouhodobá spolupráce se *Světovým fondem na ochranu přírody, World Wildlife Fund* (WWF). Do zakládání organizace se na pozvání Petera Scotta, také jednoho ze zakládajících členů, zapojil v roce 1961. WWF byla vytvořena skupinou jednotlivců odhodlaných zajistit financování nezbytné k ochraně ohrožených míst a druhů. První tři výzvy, dnes nazývané organizacemi, byly založeny ve Spojeném království, Švýcarsku a ve Spojených státech amerických. Právě v roce založení se princ stal prezidentem *British National Appeal*, první národní organizace WWF. Léta 1965 až 1980 strávil jako člen správní rady *WWF International*, o rok později se vzdal předsednictví britské pobočky a povýšil do funkce mezinárodního prezidenta až do roku 1996. Toho roku odešel do důchodu. Dožil ve funkci emeritního prezidenta organizace. Už při zvolení do první funkce ale projevil velký zájem, který demonstroval řadou navržených reforem. Vévoda totiž nebyl nikdy jedním z těch pracujících členů královské rodiny, který by své záležitosti zastával pouze nominálně. Zapojil se do vytvoření dobře organizované administrativy, snížil pro větší efektivitu počet jejích členů Mezinárodní rady i Výkonné rady a všem jejím zasedáním později předsedal. V rámci jednotlivých poboček navrhl vytvoření výročních konferencí ke společnému projednávání názorů. Často v rámci svých funkcí cestoval i do odlehlejších států k propagaci projektů. Svůj vliv využíval k získání podpory různých státních představitelů po celém světě. Ve své pokrokovosti se začal zajímat o propojení otázky vědy a náboženství, považoval také ochranu přírody za morální imperativ. Na mezinárodní večeri WWF konané v Bombaji tvrdil, že otázka propojení vědy a náboženství je jedinou otázkou světové civilizace, která je skutečně mezinárodní, mezikonfesijní, meziideologická a mezinárodností. V roce 1986 byla uspořádána konference v Assisi na oslavu 25. výročí WWF. Assisi nebylo vybráno náhodně, nýbrž na Philipův popud, protože požádal hlavního představeného z františkánského kláštera k setkání vedoucích představitelů pěti nejrozšířenějších a hlavních náboženských komunit ve světě k diskuzi o odpovědnosti za ochranu přírodního prostředí. Představitelé buddhismu, křesťanství, hinduismu, islámu a judaismu se s Philipem shodli a dohodli se na vytvoření neformální aliance na podporu věci náboženství a ochrany přírody. ARC, Aliance náboženství a ochrany, byla založena jako plnohodnotná charitativní organizace v roce 1995 k podpoře ochrany životního prostředí podle náboženských přesvědčení a tradic.¹⁰¹

Ve střední a východní Evropě vévoda z Edinburghu zanesl plody své práce. Andreas Beckmann, regionální generální ředitel WWF pro střední a východní Evropu, považoval Philipa za osobnost, která sehrála v jeho regionu důležitou roli. Philip předsedal konferenci *Zelené světlo pro Evropu o budoucnosti životního prostředí a udržitelného rozvoje v dunajsko-*

¹⁰⁰ Remembering Prince Philip, an Equestrian Pioneer. Fédération Equestre Internationale [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.fei.org/stories/lifestyle/my-equestrian-life/prince-philip-obituary-tribute>.

¹⁰¹ Conservation. Royal [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/conservation>.

karpatském regionu v roce 2001 společně s rumunským prezidentem v Bukurešti, kde došlo k ustanovení *Úmluvy o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat*.¹⁰²

Cena vévody z Edinburghu za ochranu přírody je hlavní cenou organizace. Jejím hlavním účelem je jednou za rok vysoce ocenit zásluhy. Vznikla v roce 1970 jako Zlatá medaile WWF, po vévodově odchodu do důchodu se změnila na *Medaili za ochranu vévody z Edinburghu*. Změna byla upravena na jeho počest, za zásluhy i za roli, kterou sehrál. Od roku 2014 se honosí názvem *Duke of Edinburgh Conservation Award*.¹⁰³ Na webových stránkách organizace byl pro veřejnost rovněž spuštěn *Prezidentský fond pro přírodu* jako možnost finančního daru WWF. Byl spuštěn na princovu památku, na památku neúnavného zastávce životního prostředí.¹⁰⁴

8. ODKAZ

Odkaz Jeho královské Výsosti prince Philipa monarchii, Británii a celému světu je obrovský. Byl jedním z poslední generace válečných hrdinů. Jeho neochvějně odhodlání sloužit zemi projevoval celý život, pro Elizabeth se vzdal své námořnické kariéry. Jeho smrt se stala symbolem změny. Jeden z tradičních symbolů trvalé a neměnné instituce zmizel a poukazuje na fakt, že ani královna nebude žít věčně.

Dlouhá léta se se snažil o modernizaci instituce a její pokrok v souladu s neustále se měnícím poválečným světem. Rozhodl o natočení dokumentu *Royal Family* v 60. letech pro veřejné účely. Narušil jím soukromí svoje i své rodiny pro záchranu a obnovu ztrácející se popularity monarchie, které bylo způsobené sociálními problémy britského obyvatelstva. Na veřejnosti se tehdy začal stále častěji objevovat názor, že královská rodina stojí mnohem více peněz, než si zaslouží a než přináší. Zasloužil se o DofE, o pokrok v inženýrství, vědě, o ochranu přírodního prostředí. Celkem provedl přes 22 000 veřejných zakázek v rámci svých královských povinností bez účasti královny, než se v 96 letech odebral do zaslouženého důchodu. Svou pokrokovostí se zasloužil o mnohé. Má velkou zásluhu na tom, že Británie je stále konstituční monarchií a že se královská rodina těší oblibě veřejnosti.¹⁰⁵

K osobnosti prince Philipa, vévody z Edinburghu, se k uctění jeho smrti vyjádřilo mnoho lidí po celém světě včetně jeho manželky, dětí, vnoučat i osobností z České republiky.

Jeho syn, princ Charles, z celé rodiny promluvil jako první. Podle něho rozhodně nestrpěl nejasnosti, a když člověk řekl něco bláznivého či nejednoznačného, vyzval ho, ať se nejprve rozmyslí, což donutilo lidi v jeho okolí pečlivě volit slova. Řekl, že se zasloužil o mnohé a jeho služby byly mimořádné.¹⁰⁶ „*Můj otec během 70 let po sobě zanechal nejpozoruhodnější*

¹⁰² The Passing of Prince Philip: Ememritus President of WWF-INTERNATIONAL. World Wildlife Fund [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.wwf.org/news/the-passing-of-prince-philip-emeritus-president-of-the-wwf-international>.

¹⁰³ The Duke of Edinburgh Conservation Award. World Wildlife Fund [online]. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://wwf.panda.org/wwf_news/wwf_awards/wwf_duke_of_edinburgh_conservation_award.

¹⁰⁴ President's Fund for Nature. World Wildlife Fund [online]. 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://support.wwf.org.uk/presidents-fund-for-nature>.

¹⁰⁵ The Observer view on the legacy of Prince Philip, the Duke of Edinburgh. The Guardian [online]. 2021, 11. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/apr/11/observer-view-on-legacy-of-prince-philip>.

¹⁰⁶ THE ROYAL FAMILY. The Observer view on the legacy of Prince Philip, the Duke of Edinburgh. Instagram [online]. 2021, 10. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/CNfrCeEnxUi>.

oddané služby královně, rodině, zemi i Commonwealthu. Já s celou rodinou ho budeme ohromně postrádat. Byla to milovaná a oceňovaná osobnost. Kromě všeho jiného si umím představit, že se jeho odchod dotkl mnoha lidí po celém světě sdílejících jejich ztrátu a zármutek. Byl to člověk velmi speciální, který by byl jistě ohromen reakcí na jeho odchod.“ (THE ROYAL FAMILY. The Observer view on the legacy of Prince Philip, the Duke of Edinburgh. *Instagram* [online]. 2021, 10. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/CNfrCeEnxUi>., vlastní překlad)

Anne: „Každého bral jako osobnost, podle toho se ke každému choval a projevoval mu úctu. S přibývajícimi léty jsme spolu hodně mluvili. Myslím, že nejlépe si budu pamatovat, že tady pro mne vždy byl. Dovedl sice od nápadů či činů odradit svou upřímnou radou, ale člověk za ním mohl vždy přijít s jakýmkoli problémem, vždy ho vyslechl a pomohl, jak mohl. Bez něho bude život úplně jiný.“ (HUSSAIN Danyal, WRIGHT Jack, DUELL Mark, ROBINSON Martin. Prince Philip's children pay tribute. *Daily Mail* [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-9455077/Prince-Philip-dies-Anne-Edward-say-life-completely-different.html>., vlastní překlad)

Edward: „Můj otec mi byl velkým zdrojem podpory, povzbuzení, vedení po celý život. Nikdy se nesnažil žádnou mou aktivitu omezit, vždy nás všechny plně podporoval. To je věc, jež mi zůstane na paměti a za niž mu budu vděčný. Jsem mu vděčný za všechno, co udělal pro organizace, které podporoval a ovlivnil. Jsem mu také vděčný za všechnu práci, již vykonal. To všechno si má rodina bude pamatovat víc než cokoli jiného.“ (HUSSAIN Danyal, WRIGHT Jack, DUELL Mark, ROBINSON Martin. Prince Philip's children pay tribute. *Daily Mail* [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-9455077/Prince-Philip-dies-Anne-Edward-say-life-completely-different.html>., vlastní překlad)¹⁰⁷

William: „Století mého dědečka bylo definováno službou - jeho zemi a Commonwealthu, jeho manželce a královně a naší rodině. Cítím štěstí, že jsem ho měl nejen jako vedoucí vzor, ale jeho trvalá přítomnost mi pomáhala i v dospělosti, v časech dobrých i v dnech nejtěžších. Vždy budu vděčný, že má manželka dostala tolik let, aby ho poznala, i za laskavost, již jí projevoval. Nikdy jsem nepovažoval za samozřejmost ty vzácné vzpomínky, které na něho budou mé děti mít. Když je přijel vyzvednout svým kočárem, když dostali čas si zažít jeho nakažlivý smysl pro dobrodružství i jeho škodolibý smysl pro humor. Můj dědeček byl skutku mimořádný člověk, součástí mimořádné generace. Catherine a já budeme pokračovat v jeho přáních a budeme vždy královninou oporou stojíce po jejím boku v následujících letech. Dědeček mi bude chybět, ale jsem si jistý, že by chtěl, abychom ve své práci pokračovali.“ (DUKE AND DUCHESS OF CAMBRIDGE. *Instagram* [online]. 2021, 12. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CNkRn-xliiv/?utm_source=ig_embed&ig_rid=b4481cff-e365-4962-b05d-c923cb805776., vlastní překlad)¹⁰⁸

¹⁰⁷ HUSSAIN Danyal, WRIGHT Jack, DUELL Mark, ROBINSON Martin. Prince Philip's children pay tribute. *Daily Mail* [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-9455077/Prince-Philip-dies-Anne-Edward-say-life-completely-different.html>.

¹⁰⁸ DUKE AND DUCHESS OF CAMBRIDGE. *Instagram* [online]. 2021, 12. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CNkRn-xliiv/?utm_source=ig_embed&ig_rid=b4481cff-e365-4962-b05d-c923cb805776.

Ladislav Špaček má návštěvu s princem pořád téměř v živé paměti. Vzbuzoval autoritu, byl to téměř dvoumetrový chlap, krásný, dokonale upravený, námořní důstojník, po jehož pohledu ženy ztrácely půdu pod nohama. Neustále se potutelně usmíval, v očích se mu míhaly plamínky. Neustále přemýšlel, co by kde a komu mohl říct. Svým specifickým humorem zlehčoval situaci a odhazoval okázalost stranou. Strohost z formálnosti ze setkání s královským párem náhle opadla. Některé nevhodné poznámky si neodpustil, neustále oživoval a bavil svůj doprovod. Byl velice spontánní, živý, u téměř každého se na veřejných akcích zastavil a zavedl krátkou konverzaci. Pamatuje si ho jako velmi pozorného a příjemného společníka, ovšem také jako nesmírnou královninu oporu.¹⁰⁹ „*Vzala si muže, který jí byl dokonalou oporou, který ji chápal, byl oddán monarchii, koruně, za celou dobu manželství neudělal žádnou chybu. Pamatuji si, že na recepci na Pražském hradě si tehdy vyměnili vzájemný pohled a královna se na svého chotě tak šibalsky usmála. Tehdy bylo spojení mezi nimi opravdu až vnímatelné. Po jeho odchodu z veřejného vystupování na první oficiální sólové akci byla Elizabeth tak zvyklá na jeho neustálou přítomnost za svými zády, že při setkání s americkým prezidentem Donaldem Trumpem udělala chybu a postavila se na špatné místo, čímž ho nesmírně zmátla. To všechno je jen důkaz toho, jak pro ni jeho odchod musel být náročný, nejen při stažení z veřejných povinností, ale zvláště jeho smrt, protože ztratila celoživotního partnera.*“ (Rozhovor s Mgr. Ladislavem Špačkem, bývalým tiskovým mluvčím prezidenta Václava Havla, ze dne 5. 5. 2021, záznam v archivu autorky.)

Královna Elizabeth se ke svému manželovi během let obracela v oficiálních proslovech několikrát:¹¹⁰ „*Během těchto let jako Vaše královna jsem měla podpory své rodiny napříč generacemi nadmíru. Princ Philip byl, věřím, známý tím, že odmítal komplimenty jakéhokoli druhu. Ale po celou tu dobu mi byl stálou silou a průvodcem. Byl mou silou a zůstal po celá ta léta a já a celá rodina a tato a mnoho dalších zemí mu dlužíme více, než by kdy uznal nebo dokonce více, než se to kdy dozvíme. Vévoda z Edinburghu za ta léta neocenitelně přispěl k mému životu, podílel se na mnoha organizacích, z nichž mnohé byly charitativní. Když se rozhodl odejít z královských povinností, prohlásil, že je čas trochu zpomalit a ekonomicky zmínil, že udělal svou část. Přesto vím, že jeho podpora a jedinečný smysl pro humor zůstaly i potom stejně silné jako vždy. Jeho smrt ve mně zanechala obrovskou prázdnotu.*“ (HUBBARD, Lauren. Queen Elizabeth's Sweetest Quotes About Prince Philip. Town and Country [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.townandcountrymag.com/society/tradition/a25845986/queen-elizabeth-prince-philip-quotes>., upraveno, vlastní překlad)

Za prince Philipa, vévodu z Edinburghu, proběhla 29. března 2022 speciální ceremonie jako symbol vzdání díky za jeho oddanou službu. Bohoslužba se konala ve Westminsterském opatství v 11:30 londýnského času a široké veřejnosti byla zprostředkována přes kanál *BBC One*. Mezi pozvané patřila vévodova rodina, nejvyšší představitelé britské vlády včetně předsedy Borise Johnsona, i nejvyšší postavení příslušníci ostatních evropských královských rodin. Za Philipův život a jeho odkaz rodině, národu i Commonwealthu poděkovali nejvýznamnější angličtí reverendi. Zmínili se při projevech o důležitosti jeho osobnosti a jeho přínosu monarchii i společnosti, jeho účasti ve druhé světové válce i podpoře, již poskytoval

¹⁰⁹ Rozhovor s Mgr. Ladislavem Špačkem, bývalým tiskovým mluvčím prezidenta Václava Havla, ze dne 5. 5. 2021, záznam v archivu autorky.

¹¹⁰ HUBBARD, Lauren. Queen Elizabeth's Sweetest Quotes About Prince Philip. Town and Country [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.townandcountrymag.com/society/tradition/a25845986/queen-elizabeth-prince-philip-quotes>.

hlavě státu. Označili ho za muže vedoucího neobyčejný plnohodnotný život, který prosazoval své mnohé zájmy a přesvědčení prostřednictvím svého vlivu. Ceremonii zakončil svou řečí Justin Welby, lord arcibiskup z Canterbury, udělujíc Philipovi požehnání a přejíc mu mnoho klidu k věčnému odpočinku.¹¹¹

¹¹¹ WESTMINSTER ABBEY. A service of Thanksgiving for His Royal Highness The Prince Philip, Duke of Edinburgh 1921-2021. 2022, 29. března. [cit. 2022-03-29]. Dostupné také z: <https://www.westminster-abbey.org/media/15033/order-of-service-a-service-of-thanksgiving-for-the-duke-of-edinburgh.pdf>.

9. ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zpracování biografie prince Philipa, vévody z Edinburghu, který se podařilo naplnit. Na základě dostupných zdrojů se mi podařily nashromáždit informace, jež v literatuře, ani v české ani v cizojazyčné, nenajdeme a práce je o ně doplněna. Získává tak další často pro veřejnost neznámé informace o princovi a dává na něho trochu jiný pohled.

Práce je rozčleněna do osmi kapitol, z nichž se rozvíjí další subkapitoly pro větší přehlednost. V prvních šesti je shrnut Philipův dlouhý a bohatý život, od jeho původu, po vzdělávání a válečná léta až po rodinný život spojený s povinnostmi, s hledáním nové role nejen v domácnosti i v pracovním životě. Jeho povinnostmi a službou monarchii jsem se zabývala v sedmé kapitole, jež je rozdělena mezi vysvětlení jeho titulů, cestování a v neposlední řadě organizace a společnosti, jimž svůj život zasvětil. Větší část jsem věnovala programu DofE také z důvodu, že existuje a funguje již delší dobu v České republice, kde rovněž pomáhá měnit životy mladých lidí. Epilog věnovaný odkazu vévody z Edinburghu je doplněn reakcemi a vyjádřeními na jeho osobnost nejen členy rodiny. Biografie je seřazena chronologicky pouze od počátečních let jeho života do raných let vlády jeho manželky. Následující léta jsou shrnuta ve výčtu a popisu jeho aktivit, zájmů a povinností. Ačkoli byl Philipův život velmi zajímavý, jeho velká většina se odvíjela podobným způsobem, a proto jsem se rozhodla ve zbytku práce nepostupovat chronologicky.

Pro vznik této práce jsem musela nejen velkou část strávit překladem anglické literatury, ale rovněž i badatelskou činností v dostupných archiváliích a také v třízení a kritice internetových zdrojů. Text je doplněn i o prameny orální historie rozhovorem s Mgr. Ladislavem Špačkem, bývalým tiskovým mluvčím Václava Havla, a také s účastníkem programu DofE Jonem Wattsonem. Nepodařilo se mi shromáždit více archivních materiálů, protože spousta z nich je na dalších pár desítek let veřejnosti uzamčená a britské i královské archivy mi ty z těch dostupných neposkytly. Vzhledem k Philipově úctyhodnému věku 99 let by se práce dala rozšířit v různých směrech, od jeho mládí, přes zahraniční návštěvy, po mnoho a mnoho organizací a projektů, ve kterých byl aktivním členem.

Závěrem bych chtěla zmínit, že princ byl velmi zajímavou osobností moderní historie. V jeho životě se odrážel až neuvěřitelný smysl pro povinnost, oddanost a schopnost dostát svým slovům i slibům. Svou pokrokovostí se zasloužil nejen o to, že britská monarchie stále funguje a těší se popularitě veřejnosti, ale také o podporu věnovanou nekonečnému potenciálu mladých lidí i o ochranu přírody v mnoha směrech.

RESUMÉ

Svou bakalářskou práci jsem věnovala vypracování biografie prince Philipa, vévody z Edinburghu, nejdéle sloužícího prince manžela v britské historii, manžela královny Elizabeth. Princův život byl plný cestování a povinností spjatých se členy královských evropských rodin. Byl jedním z jejích nejpracovitějších členů a interesoval se v charitativní činnosti, ve sportu, v ochraně životního prostředí a především v rozvíjení potenciálu mladých lidí. Přestože je někdy jeho důležitost opomíjena, byl Philip jedním z největších iniciátorů modernizace monarchie a jejího propojení a sblížení se s veřejností. K výzkumu jsem využila zdroje hlavně z anglické literatury, z archivů britských novin a zpravodajských internetových zdrojů a také z orálních pramenů.

I have devoted my bachelor's thesis to a biography of Prince Philip, Duke of Edinburgh, the longest-serving Prince husband in British history, Queen Elizabeth's husband. The prince's life was full of travel and responsibilities with members of the royal European families. He was one of its hardest working members and was involved in charitable activities, sports, environmental protection and, above all, in developing the potential of young people. Although its importance is sometimes overlooked, Philip was one of the greatest initiators of the modernization of the monarchy and its connection and rapprochement with the public. For my research I used sources mainly from English literature, from archives of British newspapers and internet news sources, and also from oral sources.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

ARCHIVNÍ PRAMENY

The British Newspaper Archive

BELL, Kenneth C. Prince Philip in the Argentine. Illustrated London News [The British Newspaper Archive]. London, England, 1966, 5. listopadu. ISSN 0019-2422.

Prince Philip And Bride Cheered All The Way. Dundee Courier [The British Newspaper Archive]. Angus, Scotland. 1947, 21. listopadu. s. 3.

Prince Philip in the Argentine. Northern Whig [The British Newspaper Archive]. Antrim, Northern Ireland, 1957, 23. února.

Prince Philip of Greece s naturalization application. Northern Whig [British Newspaper Archive]. Antrim, Northern Ireland. 1946, 6. prosince.

Prince Philip Returns. The Sphere [The British Newspaper Archive]. London, England, 1959, 9. května.

The truth about Prince Philip. Gorey Guardian [The British Newspaper Archive]. 1997, 15. ledna.

Časopisy

GOTTHARDOVÁ, Lenka. Návštěva prince Philipa v Kladrubech n. L. Farmář. 1996, květen. ISSN 1210-9789.

Kladrubske vzpomínky na prince Philipa. Jezdectví. 2021, květen. ISSN 1210-5406.

SOKOL, Petr. Princ Philip. Reflex. 2021, 15. dubna. [cit. 2022-11-21]. ISSN 0862-6634.

ODBORNÁ LITERATURA

BEDELL SMITHOVÁ, Sally. *Alžběta II.: Život moderní panovnice*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-630-2.

BRANDRETH, Gyles. *Philip a Alžběta*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0666-X.

BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9.

CRAWFORD, Marion. *The Little Princesses*. Great Britain: Orion, 2002. ISBN: 978-0-7528-4974-4.

EADE, Philip. *Young prince Philip: His turbulent early life*. London: HarperPress, 2012. ISBN: 978-0-00-730539-1.

FRANK, Anne. *The Diary of a young girl*. England: Penguin Group, 2012. ISBN 978-0-241-95244-3. s 270.

LACEY, Robert. *The Crown: Podrobná historie*. Praha: Dobrovský s.r.o. v edici Kniha Omega, 2018. ISBN 978-80-7390-990-1.

LACEY, Robert. *William a Harry: Bitva bratrů*. 2021. ISBN 978-80-7252-906-3.

INTERNETOVÉ ZDROJE

70 facts about The Queen and The Duke of Edinburgh's Wedding. The Royal Family [online]. [cit. 2021-12-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/70-facts-about-queen-and-duke-edinburghs-wedding>.

CAHN, Lauren. Why Prince Phillip Wasn't King of England—Explained. Reader's Digest [online]. 2022, 5. ledna [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.rd.com/article/reason-prince-phillip-isnt-king-england>.

FINNIS, Alex. Prince Philip's titles: The full list of honours held by the Duke of Edinburgh – and what happens to them now. INews [online]. 2021, 17. dubna. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://inews.co.uk/news/uk/prince-philip-titles-honours-list-held-duke-of-edinburgh-what-happens-inherit-now-9599800>.

Historie. The Duke of Edinburgh's International Award: Czech Republic [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.dofe.cz/historie>.

JACKSON, Jackie. The Tragic Story of Princess Cecilie. Jaquo [online]. [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <http://jaquo.com/princess-cecilie>.

KUŠOVÁ, Tereza. Alžběta II. jako první britský monarcha navštívila české země před 15 lety. Novinky [online]. 27. března 2011 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/historie2/clanek/alzbeta-ii-jako-prvni-britsky-monarcha-navstivila-ceske-zeme-pred-15-lety-83456>.

HOELLERING, Andrew. Princ Philip a Kurt Hahn. Gordounstoun [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://gordonstoun.org.uk/points-of-view/prince-philip-and-kurt-hahn-4771ae08-c49e-4a55-b313-ea76544bb89a>.

HUBBARD, Lauren. Queen Elizabeth's Sweetest Quotes About Prince Philip. Town and Country [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.townandcountrymag.com/society/tradition/a25845986/queen-elizabeth-prince-philip-quotes>.

HUSSAIN Danyal, WRIGHT Jack, DUELL Mark, ROBINSON Martin. Prince Philip's children pay tribute. Daily Mail [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-9455077/Prince-Philip-dies-Anne-Edward-say-life-completely-different.html>.

List of titles and honours of Prince Philip, Duke of Edinburgh. Wikipedia [online]. [cit. 2021-12-06]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_titles_and_honours_of_Prince_Philip,_Duke_of_Edinburgh.

Living off the land. Royal Collection Trust [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.rct.uk/collection/search#/1/collection/1003024/living-off-the-land>.

Marking the centenary of HRH The Duke of Edinburgh. Intaward [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://intaward.org/marking-the-centenary-of-hrh-the-duke-of-edinburgh>.

MENNELL, Bruce. HRH Prince Philip The Duke Of Edinburgh. Passportia [online]. 13. dubna, 2021 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://passportia.org/blog/5281-hrh-prince-philip-the-duke-of-edinburgh.php>.

Our History. Commonwealth Leaders Dialogue Canada [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.commonwealthleaders.org>.

President's Fund for Nature. World Wildlife Fund [online]. 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://support.wwf.org.uk/presidents-fund-for-nature>.

Princ Philip about Borneo forests. World Wide Fund For Nature [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: https://wwf.panda.org/discover/knowledge_hub/where_we_work/borneo_forests/about_borneo_forests/borneo_prince_phillip.

Prince Philip: 99 years, 143 countries and one very famous wife. BBC [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-42651950>.

Prince Philip: Highlights of the duke's many visits to Northern Ireland. BBC [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-56170286>.

Remembering Prince Philip, an Equestrian Pioneer. Fédération Equestre Internationale [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.fei.org/stories/lifestyle/my-equestrian-life/prince-philip-obituary-tribute>.

The Duke of Edinburgh Conservation Award. World Wildlife Fund [online]. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://wwf.panda.org/wwf_news/wwf_awards/wwf_duke_of_edinburgh_conservation_award

The Observer view on the legacy of Prince Philip, the Duke of Edinburgh. The Guardian [online]. 2021, 11. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/apr/11/observer-view-on-legacy-of-prince-philip>.

The Passing of Prince Philip: Ememritus President of WWF-INTERNATIONAL. World Wildlife Fund [online]. 2021, 9. dubna [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.wwf.org/news/the-passing-of-prince-philip-emeritus-president-of-the-wwf-international>.

THE ROYAL FAMILY. The Observer view on the legacy of Prince Philip, the Duke of Edinburgh. Instagram [online]. 2021, 10. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/CNfrCeEnxUi>.

TRAIN, Rob. Princess Alice of Battenberg: The incredible true story of Prince Philip's mother. El Pais [online]. 2021, 14. dubna [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://english.elpais.com/usa/2021-04-14/princess-alice-of-battenberg-the-incredible-true-story-of-prince-philips-mother.html>.

WESTMINSTER ABBEY. A service of Thanksgiving for His Royal Highness The Prince Philip, Duke of Edinburgh 1921-2021. 2022, 29. března. [cit. 2022-03-29]. Dostupné také z:

<https://www.westminster-abbey.org/media/15033/order-of-service-a-service-of-thanksgiving-for-the-duke-of-edinburgh.pdf>.

WHITE, Katie. The Late Prince Philip Was a Devoted Patron of the Arts and a Hobbyist Painter: Here Are Some of His Most Notable Pursuits. Artnet News [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://news.artnet.com/art-world/prince-philip-as-a-patron-of-the-arts-and-an-hobbyist-painter-1958058>.

WOOD, Steven. Prince Philip's Equestrian Life. Equus [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.equus.co.uk/blogs/community/14456193-prince-philips-equestrian-lifec>.

Zapojte se do výzvy #dofe100 a podpořte mladou generaci. Darujme [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.darujme.cz/projekt/1202731?fbclid=IwAR1_8Z9ZdQUDOaSDwl_VPwoubbVBimkdYHNSx4V_c7njdF98tZPGzmeUyS0#informace.

Who were Prince Philip's sisters?. Metro [online]. 2021, 11. dubna [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://metro.co.uk/2021/04/11/who-were-prince-philips-sisters-14391716>.

DUKE AND DUCHESS OF CAMBRIDGE. Instagram [online]. 2021, 12. dubna [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CNkRn-xliiv/?utm_source=ig_embed&ig_rid=b4481cff-e365-4962-b05d-c923cb805776.

History. The Duke of Edinburgh's Award [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z URL: <https://www.dofe.org/about>.

Down to Earth. Thriftbooks [online]. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: https://www.thriftbooks.com/w/down-to-earth-speeches-and-writings-of-his-royal-highness-prince-philip-duke-of-edinburgh-on-the-relationship-of-man-with-his-environment_philip-mountbatten_prince-philip/2077780/#edition=2433163&idq=2786309.

Conservation. Royal [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/conservation>.

Our History. Gordonstoun [online]. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://gordonstoun.org.uk/our-history>.

Bird-watching. Royal [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/bird-watching>.

Engineering. *Royal* [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/engineering>.

The Queen's Consort. *Royal* [online]. [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.royal.uk/consort-her-majesty-queen>.

GRANT, Katie. Prince Philip retires after carrying out over 22,000 public royal engagements. INews [online]. 2. srpna 2017 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://inews.co.uk/news/prince-philip-retires-carrying-22000-public-royal-engagements-82455>.

Royal Family tree and line of succession. BBC [online]. 1. října 2021 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-23272491>.

VIDEO ZÁZNAMY

Funeral for Prince Philip. CBC News Special [online]. 2021 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=O-gc2yKF8qY>.

Odkaz prince Philipa. Doře: Česká republika. Facebook [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=784290439189076>.

When Prince Philip spoke to Newsround. BBC [online]. 2017, 4. května [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/newsround/39804365>.

ORÁLNÍ HISTORIE

Rozhovor s Jonem Wattsonem, kuchařem a bývalým účastníkem programu Doře, ze dne 7. 3. 2022, záznam v archivu autorky.

Rozhovor s Mgr. Ladislavem Špačkem, bývalým tiskovým mluvčím prezidenta Václava Havla, ze dne 5. 5. 2021, záznam v archivu autorky.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1: Fotografie Philipa v Gordounstounu

PŘÍLOHA Č. 2: Fotografie princezny Elizabeth a Philipa Mountbattena v jejich svatební den

PŘÍLOHA Č. 3: Fotografie jeho královské výsosti Philipa, vévody z Edinburghu, při hraní kriketu

PŘÍLOHA Č. 4: Fotografie vévody z Edinburghu na Maltě na lodi *Magpie*

PŘÍLOHA Č. 5: Fotografie letadla nad hradem Windsor, jež je pilotováno Philipem

PŘÍLOHA Č. 6: Fotografie vévody z Edinburghu řídícího kočár ve svých 97 letech

PŘÍLOHA Č. 7: Fotografie prince Philipa na akci DofE

PŘÍLOHA Č. 8: Fotografie prince Philipa v Ghaně obklopeného hloučkem žen

PŘÍLOHA Č. 9: Fotografie prince Philipa na představení WWF Duke of Edinburgh Conservatin Medal se senátorkou Marinou Silva, brazilskou ministryní pro životní prostředí

PŘÍLOHA Č. 10: Fotografie syna náčelníka kmene *Yaohnanen* s oficiálními princovými portréty, jež kmeni byly s Philipovým souhlasem zaslány

PŘÍLOHA Č. 11: Fotografie návštěvy prince Philipa v doprovodu vicepremiéra Luxe v královském hřebčíně Kladruby nad Labem

PŘÍLOHA Č. 12: Fotografie královské rodiny ve Frogmore v roce 1965 (zleva: princezna Anne, královna Elizabeth, princ Charles, vévoda z Edinburghu, princ Andrew a v kočárku princ Edward)

PŘÍLOHA Č. 13: Fotografie královny Elizabeth s manželem

PŘÍLOHA Č. 14: Fotografie královny Elizabeth a prince Philipa s pravnoučaty (Zleva: princ George, královna s princem Louisem v náručí, princezna Charlotte, Savannah Phillips (za pohovkou), princ Philip, Isla Phillips, Lena Elizabeth Tindall, Mia Grace Tindall

PŘÍLOHA Č. 15: Královský dopis adresovaný autorce z prázdninové rezidence královny, Balmoralu, zasláný oficiální službou *Royal Mail*

PŘÍLOHA Č. 16-24: Rejstřík princových kancelářů a zapojení

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1: Fotografie Philipa v Gordounstounu¹¹²

PŘÍLOHA Č. 2: Fotografie princezny Elizabeth a Philipa Mountbattena v jejich svatební den¹¹³

¹¹² Prince Philip of Greece at Gordonstoun School. Black Star. [Royal Collection Trust]. London. 1938 [cit. 2022-04-03]. RCIN 2584777. Dostupné z: <https://www.rct.uk/collection/2584777/prince-philip-of-greece-at-gordonstoun-school-c-1938>.

¹¹³ The Royal Wedding. Central Press Photos [Royal Collection Trust]. 6-7 Gough Square, Fleet Street, London EC4. 1947, 20. listopadu [cit. 2022-04-03]. RCIN 2002399. Dostupné z: <https://www.rct.uk/collection/2002399/the-royal-wedding-1947>.

PŘÍLOHA Č. 3: Fotografie jeho královské výsosti Philipa, vévody z Edinburghu, při hraní kriketu¹¹⁴

PŘÍLOHA Č. 4: Fotografie vévody z Edinburghu na Maltě na lodi *Magpie*¹¹⁵

¹¹⁴ Britain's sporting royal couple. Topical Press Agency LTD [Royal Collection Trust]. 1947. [cit. 2022-04-03]. RCIN 2007674. Dostupné z: <https://www.rct.uk/collection/search#/8/collection/2007674/britains-sporting-royal-couple>.

¹¹⁵ The Duke of Edinburgh as a Commander (Royal Navy), HMS Magpie. British-Pathe [Royal Collection Trust]. United Kingdom. 1952. [cit. 2022-04-03]. RCIN 2116140. Dostupné z: <https://www.rct.uk/collection/2116140/the-duke-of-edinburgh-as-a-commander-royal-navy-hms-magpie>.

PŘÍLOHA Č. 5: Fotografie letadla nad hradem Windsor, jež je pilotováno Philipem¹¹⁶

PŘÍLOHA Č. 6: Fotografie vévody z Edinburghu řídícího kočár ve svých 97 letech¹¹⁷

¹¹⁶ BROWN, Charles. The Duke of Edinburgh flying solo over Windsor Castle. [Royal Collection Trust]. Worcester Park, Surrey. 1953, 4. května. [cit. 2022-04-03]. RCIN 2007682. Dostupné z: <https://www.rct.uk/collection/2007682/the-duke-of-edinburgh-flying-solo-over-windsor-castle>.

¹¹⁷ NEWMAN, Jack. And he's orf! Prince Philip, 97, is spotted riding a horse-drawn carriage around Windsor Castle after giving up his car license. *Daily Mail* [online]. 2019, 6. dubna [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-6894097/Prince-Philip-97-spotted-riding-horse-drawn-carriage-Windsor-Castle-Grand-National.html>.

PŘÍLOHA Č. 7: Fotografie prince Philipa na akci DofE¹¹⁸

PŘÍLOHA Č. 8: Fotografie prince Philipa v Ghaně obklopeného hloučkem žen¹¹⁹

¹¹⁸ The Duke of Edinburgh. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z URL: <https://www.dofe.org/about>.

¹¹⁹ ASSOCIATED PRESS PHOTOS, They only have eyes for him. Associated Press Photos [Royal Collection Trust]. University of Ghana. 1961, 18. listopadu. [cit. 2022-04-02]. RCIN 2007977. Dostupné z: <https://www.rct.uk/collection/2007977/they-only-have-eyes-for-him>.

PŘÍLOHA Č. 9: Fotografie prince Philipa na představení WWF Duke of Edinburgh Conservatin Medal se senátorkou Marinou Silva, brazilskou ministryní pro životní prostředí¹²⁰

PŘÍLOHA Č. 10: Fotografie syna náčelníka kmene *Yaohnanen* s oficiálními princovými portréty, jež kmeni byly s Philipovým souhlasem zaslány¹²¹

¹²⁰ WOOD, Theodore. “A champion for the environment”. World Wildlife Fund [online]. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: https://wwf.panda.org/wwf_news/?1995941/A-champion-for-the-environment.

¹²¹ BLACKWOOD, Torsten. Prince Philip: the unlikely but willing Pacific deity. *The Guardian* [online]. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/apr/10/prince-philip-south-sea-island-god-duke-of-edinburgh>.

PŘÍLOHA Č. 11: Fotografie návštěvy prince Philipa v doprovodu vicepremiéra Luxe v královském hřebčíně Kladruby nad Labem¹²²

PŘÍLOHA Č. 12: Fotografie královské rodiny ve Frogmore v roce 1965 (zleva: princezna Anne, královna Elizabeth, princ Charles, vévoda z Edinburghu, princ Andrew a v kočárku princ Edward)¹²³

¹²² ZÁLIŠ, Norbert. Britská Státní návštěva. Jeho královská výsost princ Philip, vévoda z Edinburghu v hřebčíně v doprovodu vicepremiéra Luxe. Jeho Milosti císaře obora koňská. Didot. ISBN: 80-238-0055-8. s. 64.

¹²³ Family Gathering for the Queen's Birthday. Central Office Of Information [Royal Collection Trust]. London. 1965, duben. [cit. 2022-04-02]. RCIN 2012001. Dostupné z: <https://www.rct.uk/collection/search#/2/collection/2012001/family-gathering-for-the-queens-birthday-1965>.

PŘÍLOHA Č. 13: Fotografie královny Elizabeth s manželem¹²⁴

PŘÍLOHA Č. 14: Fotografie královny Elizabeth a prince Philipa s pravnoučaty (Zleva: princ George, královna s princem Louisem v náručí, princezna Charlotte, Savannah Phillips (za pohovkou), princ Philip, Isla Phillips, Lena Elizabeth Tindall, Mia Grace Tindall)¹²⁵

¹²⁴ THE COUNTESS OF WESSEX. HRM The Queen with HRH Prince Philip. [cit. 2022-25-02]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CNvb6W_H1a7/.

¹²⁵ THE DUCHESS OF CAMBRIDGE. HRM The Queen, Prince Philip with their grand-grandchildren. [cit. 2022-14-02]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/CNp2sTUnxpN/>.

PŘÍLOHA Č. 15: Královský dopis adresovaný autorce z prázdninové rezidence královny, Balmoralu, zaslaný oficiální službou *Royal Mail*¹²⁶

BALMORAL CASTLE

28th August 2021

Dear Miss Baranova,

The Queen wishes me to write and thank you for your letter in which you so thoughtfully conveyed your admiration for Her Majesty and the work that she does.

The Queen appreciated your kind words, and Her Majesty was interested to hear you are a student at the University of West Bohemia and that your ambition is to become a teacher of history and the Czech language.

I am to thank you again for your letter and for the support you expressed for The Queen and The Royal Family.

Yours sincerely,
Elizabeth Leeming

Lady-in-Waiting

Miss L Baranova

¹²⁶ LEEMING, Elizabeth. Dopis. Royal Mail. 2021, 28. srpna. Archiv autorky.

PŘÍLOHA Č. 16: Rejstřík princových kanceláří a zapojení¹²⁷

1947	Patron, London Federation of Boys' Clubs (later London Federation of Clubs for Young People, then Federation of London Youth Clubs and now London Youth)
1948	President, National Playing Fields Association
1948–2000	Trustee, National Maritime Museum Patron from 2000
1948	Hon. Member, Royal Yachting Association Hon. Member of Council from 1980 President, 1956–70 and 1975–80
1948	Member, Royal Yacht Squadron Admiral from 1953 1962–8 Commodore and rewrote Statutes
1948	Hon. Life Member, Marylebone Cricket Club (MCC) President, 1949–50 and 1974–5
1948–76	Chancellor, University of Wales
1949	Life Member, Variety Club of Great Britain
1950	Patron and Twelfth Man, Lords Taverners President 1960–61
1951–61	President, Automobile Association Hon. Life Member from 1947 Ex-officio Member of the Committee from 1961
1951	President, Central Council of Physical Recreation and saved it from extinction
1951	Co-founder, with Frank Carr, the Cutty Sark Preservation Society (now Cutty Sark Trust), Patron 1952–2000 President from 2000

¹²⁷ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 468.

PŘÍLOHA Č. 17: Rejstřík princových kanceláří a zapojení¹²⁸

1951	President, City and Guilds of London Institute 1962 initiated Prince Philip Medal
1951-2	President, British Association for the Advancement of Science
1951-4	HM Yacht <i>Britannia</i> – involved in design until commissioned
1952-99	President, Royal Mint Advisory Committee on the design of coins, seals and medals
1952	President, English-speaking Union of the Commonwealth. Chairman, English Language Committee from 1977
1952	Chancellor, University of Edinburgh
1952-2002	Grand Master, Guild of Air Pilots and Air Navigators 1979 Prince Philip Prize for Helicopter Rescue Patron from 2002
1952	Elder Brother, Trinity House Master from 1969
1952	Patron, Air League President in 1969
1952-2000	President, British Amateur Athletic Board (later British Athletic Federation and now UK Athletics) Patron from 2000
1952	First flight on 12 November – Chipmunk from White Waltham
1952	President and Hon. Life Fellow, Royal Society for the Encouragement of Arts, Manufactures and Commerce
1953	Patron, Outward Bound Trust 1995-2000, Chairman of Trustees
1955	Founder and President, Guards Polo Club (originally Household Brigade Polo Club)
1955-90	President, Commonwealth Games Federation
1956	Founder, Commonwealth Study Conferences, held every six years – 1956, 1962, 1968, 1974, 1980, 1986, 1992, 1998, 2003
1956	Co-founder with Kurt Hahn and Chairman of Trustees, the Duke of Edinburgh Award Scheme Patron and Trustee 1961-2001 Patron from 2001
1956	Initiator, Lunches at Buckingham Palace
1956-92	Patron, Sail Training Association

¹²⁸ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 469.

PŘÍLOHA Č. 18: Rejstřík princových kanceláří a zapojení¹²⁹

- 1957 Co-founder with Sam Hordern, Royal Agricultural Society of the Commonwealth, President from 1958
- 1957 Patron and co-founder with Michael Ansell, Pony Club Mounted Games Championship – Prince Philip Cup President, the Pony Club 1997–2002
- 1957 Initiator, Commonwealth Technical Training Week, held in 1961
- 1959 Initiated Designer's Prize with the Design Council (formerly the Duke of Edinburgh's Prize for Elegant Design (1959), the Duke of Edinburgh's Design Prize (1971) and the Duke of Edinburgh's Prize for Industrial Design (1976–89). Since 1990 the Prince Philip Designer's Prize for the Designer of the Year)
- 1960–77 President, Zoological Society of London
Life Fellow 1959–77
Hon. Fellow from 1977
- 1960 Founder with Lord Buxton of *Alsa*, Countryside in 1970 Conferences, 1963, 1965 and 1970
- 1961 Patron, Voluntary Service Overseas
- 1961–81 UK President and International Trustee, World Wildlife Fund (now World Wide Fund for Nature)
1981–96 International President
1996– President Emeritus
- 1964–70 President, Game Research Association
1970–73 President, the Game Conservancy
1973– Patron and Life Member
- 1964–86 President, International Equestrian Federation (FEI)
Introduced International Rules for Carriage-Driving, Long-Distance Riding, Vaulting and initiated Veterinary Committee and Veterinary Regulations
Added International Competitions for Pony Riders, Jumons and Young Riders
- 1965 President, Royal Commission for the Exhibition of 1851
- 1965 Co-founder with Robin Woods, Dean of Windsor, and Trustee of the Council, St George's House, Windsor Castle

¹²⁹ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 470.

PŘÍLOHA Č. 19: Rejstřík princových kanceláří a zapojení¹³⁰

- 1965 Chairman, Originating Committee, Queen's Award for Industry, now the Queen's Awards for Export & Technology
- 1965-75 President, Council of Engineering Institutions
1976 Initiator, Fellowship of Engineering
1976- Senior Fellow
From 1992 Royal Academy of Engineering
- 1966 Chairman and President Panel of Judges, Tiger Club 'Dawn to Dusk' (flying) Competition for the Duke of Edinburgh Trophy
- 1967 Patron, British Association for Shooting & Conservation (formerly WAGBI)
- 1967-91 First Chancellor, University of Salford
- 1968 Initiator, Standing Conference on Schools Science and Technology (SCSSI), subsequently Patron, Association for Schools' Science Engineering and Technology
From 1961 Patron, Association for Science Education
- 1969 Co-founder with Frank Carr and President, the Maritime Trust
- 1970 Patron, British Trust for Conservation Volunteers
- 1971 Initiator, International Carriage-driving Grand Prix, Royal Windsor Horse Show
- 1971 Founder and Life Member, Windsor Park Equestrian Club, Patron 1971-84
President from 1984
- 1972 Initiator, Private Dinners at Buckingham Palace
- 1973-97 Chairman, Westminster Abbey Trust
- 1974 Grand President, British Commonwealth Ex-Services League and known from 2003 as the Royal Commonwealth Ex-Services League
- 1975-80 President, National Federation of Housing Associations Patron from 1981
- 1976 Chancellor of the University of Cambridge
- 1976 Co-founder with Sir Kit Aston, then Mayor of Windsor, and Chairman of Trustees, Prince Philip Trust for the Royal Borough of Windsor and Maidenhead

¹³⁰ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 471.

PŘÍLOHA Č. 20: Rejstřík princových kanceláří a zapojení¹³¹

1977–8	Promoter, Degrees in Military Studies for Service Officers
1978	Co-founder with Colonel Anderton of Standing Conference on Countryside Sports
1978	Member of the British Team at the Four-in-Hand World Driving Championships which won the Team Bronze Medal at Kecskemet, Hungary
1980	Member of the British Team at the Four-in-Hand World Driving Championships which won the Team Gold Medal at Windsor
1981	Member of the British Team at the Four-in-Hand European Driving Championships which won the Team Bronze Medal at Zug, Switzerland
1982	Member of the British Team at the Four-in-Hand World Driving Championships which won the Team Bronze Medal at Apeldoorn, Netherlands
1984	Member of the British Team at the Four-in-Hand World Driving Championships which won the Team Bronze Medal at Szilvasvarad, Hungary
1984–91	Chairman of Inquiry into British Housing as Patron of the National Federation of Housing Associations (1st Report 1985, 2nd Report 1991)
1987	Patron, British Trust for Ornithology
1989	President, British Sports Trust
1991	President, Royal Windsor Horse Show
1992–7	Chairman, Restoration Committee following Windsor Castle Fire
1997	Last flight on 11 August – Carlisle to Islay in BAe 146 after 5,986 hours in fifty-nine types including nine helicopters

Prizes and Medals Donated by the Duke of Edinburgh

1949–	Edinburgh Cup for Yachts of the International Dragon Class
1955–	'Royal Windsor Cup' for Ascot Week Polo Tournament
1957–	Prince Philip Cup for Isle of Wight inter-club racing
1957–	Prince Philip Cup for Pony Club Mounted Games

¹³¹ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 472.

PŘÍLOHA Č. 21: Rejstřík princových kanceláří a zapojení¹³²

1959-	Prince Philip Designer's Prize for the Designer of the Year
1961-	Silver Wink for Inter-University Tiddlywinks Championships
1962	Coweslip Trophy for Championships held by the Australian Flying Fifteen Association
1962-	Prince Philip Medal for outstanding achievement in work with Science or Technology, City and Guilds of London Institute
1962-	Silver collar for Greyhound Racing
1962-	Grand Master's Medal, Guild of Air Pilots and Air Navigators
1963-	Bagpiping trophy for the Pakistan Army
1963-	President's Prize for Design Management, Royal Society of Arts
1964-	Prince Philip Challenge Cup for coxed fours, Henley Regatta
1972-	Trophy for World Individual Team Driving Champion
1991-	Duke of Edinburgh's Trophy for the Royal Windsor Horse Show
1993-	Prince Philip Cup for Modern Horse-drawn Machinery
1997-	Duke of Edinburgh Conservation Medal, World Wide Fund for Nature

Houses and Gardens

Buckingham Palace

1962	Conversion of chapel to the Queen's Gallery
------	---

Windsor

South slopes, moved road and laid out border and beds
 East terrace beds and fountain
 'Coronation' Oak Avenue from Golf Course Cottage
 'Hurricane' Lime Avenue
 'Grenadier' Avenue
 Budgerigars and pigeons
 Queen Anne's Ride – replanting

¹³² BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 473.

PŘÍLOHA Č. 22: Rejstřík princových kanceláří a zapojení¹³³

<i>Balmoral</i>	North side, fountain court, kitchen garden, water garden, 'heath' beds Oak bank Log cabin, conversation of Gelder Shiel and Inchnabobart Demolition of dry-rotten Victorian addition to Abergeldie Castle
<i>Birkhall</i>	Replacement of the 'tin wing'
<i>Sandringham</i>	Wood Farm – conversion Coronation Lime Avenue from Appleton to Gatton Water Copper Beach Avenue – Norwich Gates, Dersingham Hill Game coverts, marsh 'sanctuary', new hedgerows Construction of the two log cabins Conversion of new lunch room
Collections	Books on carriage-driving Bird books Pictures of birds and animals Coach and carriage driving books Contemporary Scottish pictures (mostly at Holyrood) Contemporary watercolours Sixty oil paintings by Edward Seago from World Tour 1956–7 Competition carriage-driving scrapbooks and videos Photographs – 150 albums of Minox from foreign visits 100 albums of conventional photographs
Books	
1957	<i>Selected Speeches – 1948–55</i>
1960	<i>Selected Speeches – 1956–59</i>
1962	<i>Birds from Britannia</i> ; American edition, <i>Seabirds from Southern Waters</i>
1970	<i>Wildlife Crisis</i> (with James Fisher)

¹³³ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 474.

- 1978 *The Environmental Revolution – Speeches on Conservation 1962–1977*
- 1982 *Competition Carriage Driving*, French edition 1984, second edition 1984
- 1982 *A Question of Balance*
- 1984 *Men, Machines and Sacred Cows*
- 1984 *A Windsor Correspondence* (with Michael Mann)
- 1988 *Down to Earth – Collected Writings and Speeches on Man and the Natural World, 1961–87*, paperback edition 1989, Japanese edition 1992
- 1989 *Survival or Extinction: A Christian Attitude to the Environment* (with Michael Mann)
- 1994 *Competition Carriage Driving*, revised edition
- 1996 *Driving and Judging Dressage*
- 2004 *Thirty Years On, and Off, the Box Seat*

Service Appointments Held by the Duke of Edinburgh between 1952 and 2017

- 1952–92 Admiral, Sea Cadet Corps
- 1953 Admiral of the Fleet (15/1/53)
Field Marshal (15/1/53)
Marshal of the Royal Air Force (15/1/53)
Captain-General, Royal Marines (1/6/53)
Colonel-in-Chief
The Queen's Own Cameron Highlanders until February 1961
The Queen's Own Highlanders (Seaforths and Camerons) until September 1994
The Highlanders (Seaforth, Gordons and Camerons) from September 1994
Colonel-in-Chief
The Wiltshire Regiment until June 1959
The Duke of Edinburgh's Royal Regiment (Berkshire and Wiltshire) until 1994
The Royal Gloucestershire, Berkshire and Wiltshire Regiment from April 1994
Colonel-in-Chief
The 8th King's Royal Irish Hussars until October 1958

¹³⁴ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 475.

PŘÍLOHA Č. 24: Rejstřík princových kanceláří a zapojení¹³⁵

	The Queen's Royal Irish Hussars until September 1993
	Deputy Colonel-in-Chief from September, 1993 and Colonel-in-Chief from 2002
	The Queen's Royal Hussars (The Queen's Own and Royal Irish)
	Colonel-in-Chief, Royal Canadian Regiment
	Air Commodore-in-Chief, Air Training Corps (15/1/53)
	Colonel-in-Chief, Army Cadet Force (15/1/53)
	Air Commodore-in-Chief, Royal Canadian Air Cadets
	Colonel-in-Chief, Royal Canadian Army Cadets
	Admiral, Royal Canadian Sea Cadets (15/1/53)
	Royal Hon. Colonel, University of Edinburgh and Heriot Watt
	Officer Training Corps and from 1994 City of Edinburgh
	Universities Officers' Training Corps
1953–75	Colonel, Welsh Guards
1954	Field Marshal, Australian Military Forces (1/4/54)
	Marshal, Royal Australian Air Force (1/4/54)
	Admiral of the Fleet, Royal Australian Navy (1/4/54)
	Extra Master, Merchant Navy
1957	Member, Honourable Artillery Company
1958	Admiral of the Fleet, Royal New Zealand Navy (21/4) (seniority backdated to 15/1/53)
	Colonel-in-Chief, the Queen's Royal Irish Hussars (see above)
1959	Colonel-in-Chief, The Duke of Edinburgh's Royal Regiment (Berkshire and Wiltshire) (see above)
	Colonel-in-Chief, Royal Australian Corps of Electrical and Mechanical Engineers
1961	Colonel-in-Chief, The Queen's Own Highlanders (Seaforth and Camerons) (see above)
1963	Colonel-in-Chief, Australian Cadet Corps

¹³⁵ BRANDRETH, Gyles. *Philip: The Final portrait*. Great Britain: Coronet, 2021. ISBN: 978-1-444-76957-9. s. 476.